

GAZETA

ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Pentru țărani și muncitori: 90 lei, pe 6 luni 50 lei.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

Tru cetitorii cărora le trimitem numere de probă

Rugăm pe onorații cetitori cărora li se trimite număr de probă din „Gazeta Antirevizionistă”, să nu ne trimită 'napoi în cazul că n'ar vrea să se aboneze, deoarece primirea lor nu-i obligă la nimic. Le trimitem gazeta gratuit, de probă, o lună de patru numere. De-aceoalea 'ncolo o trimitem numai cari se abonează și-și plătesc înainte modestul amendament, redus dela Anul Nou la 130 de lei pe an 70 de lei pe-o jumătate de an, iar pentru țărani de lei pe an și la 50 de lei pentru jumătatea

Românii lui Gömbös

Citim în rubrica din 6 crt. a relatărilor zilnice ale lui „Budapesti Hírlap” despre adunările din provincie ale partidului lui Gömbös, că la Béké-szentandrás (sat din părțile Ciabei) e secretar al organizației guvernamentale un Ioan I. Mrenă, iar peste satele Gáborjánháza și Bődejháza e președinte Iosif Kalamár, amândoi de origine românească, dupăcum îl trădează numele.

Dovezi maghiare despre întinderea Românilor până la Tisa

— Orașul Haidudorog în sec. XVIII era românesc —
de dr. N. Brânzeu.

Se știe cât rău a făcut neamului nostru episcopia gr. cat. de Haidudorog, înființată la 1912 cu scopul de a maghiariza pe Români, dupăce Rutenii gr. cat. fuseseră maghiarizați deja. Orașul Haidudorog este un orașel pe pusta Ungariei, dincolo de Dobrițin între acesta și între Tisa. Înființarea episcopiei acestui oraș a încununat îndelungatele străduințe ale celor ce căutau să introducă limba maghiară în bisericele românești.

În lucrarea mai veche a unui autor maghiar: Böhm, despre limbile liturgice („A liturgikus nyelvekről”), găsim date interesante cu privire la caracterul românesc al orașului Haidudorog. Iată ce spune:

„Că mișcarea pentru ridicarea limbii maghiare la rangul de limbă liturgică a pornit dela Dorog, cred că nu mă înșel dacă susțin că unul dintre motive e faptul că la Dorog au locuit și Valahii, cari aveau preot propriu. Valahii își săvârșeau funcțiunile liturgice în propria lor limbă națională, în limba valahă. Când Dorogul a început a se maghiariza, faptul bine cunoscut că Valahii își oficiau liturgia în propria lor limbă națională — ei însă țineau de același rit ca și Rutenii maghiarizați — acest fapt i-a îndemnat acum pe dorogheni, ca să solicite ridicarea limbii maghiare la rangul de limbă liturgică” (p. 120).

Deci la Haidudorog nu existau Maghiari; existau pe vremea aceea Români și Ruteni. Aceștia din urmă au fost mai ușor de tratat din partea stăpânirii; au fost declarați maghiarizați și prin ei s'a constituit elementul maghiar în acel oraș din „haiducina” (hajduság).

Desigur, existența Românilor era foarte precară. Atâta se știe, că țineau cu sfințenie la legea lor, își aveau preotul propriu. Nu s'au lăsat înglobați în biserica ruteană, cum s'a făcut cu Români din Banat de către sârbi: conform protocolului de vizitație canonică al arhiepiscopiei de Agria, în anul 1748 era la Haidudorog parohie ruteană și parohie română; Rutenii aveau preot pe Andrei Dorogi (deja maghiarizat!), Români pe Constantin Oleanu (scris: Ollányi).

Și, cu toate tendințele de a-i ignora în viața publică, Români luptau pentru drepturile lor. Nu știm ce va fi fost mobilul turburărilor, cari au avut loc în Haidudorog la 1765; desigur tendința

de înlăturare a nemernicilor de Valahii dela viața comună. De aceea a trebuit să se deplaseze la fața locului o comisiune imperială ca să facă dreptate. Nu cunoaștem — ar fi interesant a se cunoaște — actele acelei anchete. Atâta știm, că ea a dat nițică dreptate și Românilor: a ordonat ca pe viitor primarul Haidudorogului să fie Rutean, iar primul consilier la oraș să fie Român.

Asta arată — ca să ne folosim de cuvintele mai sus pomenite lucrări (pp. 109-110) — că încă și la 1767 (data rezoluției ieșite de pe urma anchetei) o importantă — noi am zice: cea mai mare — parte a locuitorilor din H. Dorog au fost Români!

Iată cum chiar un scriitor maghiar obiectiv e nevoit să militeze pentru existența Românilor în regiunea Tisei! A trebuit să vină acțiunea de maghiarizare de peste 100 ani, ca populația românească de pe linia Tisei să se împingă înapoi, încât revizionistii maghiari să aibă azi tupeul a ne discuta și dreptul la orașele Satumare, Oradea, Arad etc.

Dar adevărul tot adevăr rămâne și după o sută de ani!

Dați-vă concursul

Primăria Aradului a hotărât zilele trecute să nu mai tolereze balfocura ce o constituie româneasca stălică în care sunt redactate cele mai multe dintre firmele minoritare sau dintre placardele ce se afișează în oraș, și a înființat la primărie o comisie care să cerceteze și să ordone corectarea acestor supărătoare greșeli de limbă.

Comisia a adresat publicului românesc din Arad următorul apel:

„Comisiunea de supraveghere a firmelor și inscripțiunilor românești de pe lângă Primăria Municipiului roagă publicul să-i semnaleze toate greșelile de limbă pe care le va constata pe orice firmă, reclamă sau publicațiune.

Forma actuală (greșită) și adresa contravenientului pot fi înaintate zilnic între orele de serviciu (8-14) la cabinetul ajutorului de primar”.

să aibă de unde să mai lase!

italo-francez dela. Ro-
știe din cele ce s'au
în numerele trecute ale
acesteia — a pricinuit
acesta o cumplită criză
Stăpânii Ungariei vo-
limiteze la mica rema-
ministerială ce s'a întâm-
doua zi după semnarea
dar fiindcă marea
data revizionismului
base nu numai socoteli
ci și socluri politice
ul întâi pe al contelui
criza n'a putut fi
lizată cu pretexte pa-
ci s'a accentuat din zi
prin ciorovăieli între
și eckhardiști, până
la un scandal poli-
pată legea. Etapele i-au
pestea: 1. [discreditarea
dela Geneva a lui Eck-
zădărnicierea pactului
cu Gömbös, prin care
artistă Eckhardt era s'a-
ministru de interne și
prin guvernamenta-
asa-zișilor săi țărâniști
nța din partidul guver-
al a ramurii bethlenis-
contraotensiva lui Eck-
pe chestia agrară; și
ea rânduiri latifun-
în jurul lui Bethlen;
linarea tot mai mare a
bös de Bethlen, în
ptului că fusese silit
acul bethleniștilor să
pactul ce-l avea cu

ANGAJANDU-L FAȚĂ DE PACTUL DELA ROMA.

Se știe că într'un discurs ținut nu demult la Solnoc, prim-ministrul Gömbös formulase față de acest pact următoarele condiții, drept bază a tratativelor recomandate dela Roma cu statele succesoare: revizuire teritorială pe bază etnică, înțelegând prin aceasta întâia etapă a revizuirii: ținuturile crișene și ungurene, despre cari iredenta maghiară susține că s'locuite de unguri; apoi egalitate de inarmare, și în rândul al treilea favoruri pentru minoritarii unguri din statele succesoare.

În contradicție cu pretențiile acestea, pentru cari generalul Gömbös fusese aspru dăscălit dela Paris, contele Bethlen cere prin articolul său, să se mărginească baza tratativelor cu statele succesoare, propuse prin pactul dela Roma, la asigurarea unui tratament favorabil pe seama minorităților ungurești din aceste state. Cu alte cuvinte: Bethlen se acomodează cu totulul întâiei îndrumări din pactul dela Roma, care recomandase Ungariei să încheie cu statele vecine înțelegeri prin cari să se angajeze că nu se va deda în contra integrității lor teritoriale la fapte de violență. A mai rămas să se pună de acord cu a doua recomandare făcută Ungariei: ca să se angajeze că nu se va amesteca în chestiunile interne ale statelor succesoare, adică în primul rând în chestiunea tratamentului minorităților ungurești.

Articolul lui Bethlen a stârnit în cercurile adversarilor săi o explicabilă stupefacție.

Gömbös a ieșit imediat din rezervă, și a dat Lunea trecută o declarație spunând că singur guvernul e chemat să fixeze politica externă a țării, și că-și rezervă toată inițiativa și răspunderea

pentru atitudinea ce-o va lua în cursul tratativelor cu statele succesoare. (De remarcat din această declarație că Gömbös dă ca sigure aceste tratative.)

Eckhardt a răspuns lui Bethlen Miercuri, printr'un foarte violent articol ce l-a semnat în ziarul „Uj Magyarşag”. Nu ne interesează de loc perorațiile iredentiste la cari se dedă, în schimb e nostim de știut că nu-l mai scoate pe Bethlen din trădător al revizionismului. Partea interesantă a articolului lui Eckhardt e însă alta: aceea unde-i impută lui Bethlen că a fixat condiții minimale tratativelor cu statele succesoare, încât Ungariei nu-i mai rămâne din ce să mai lase în decursul negocierilor.

Să reținem bine această vorbă. Fostul prim-delegat al Ungariei la Geneva mărturisește deci sub iscălitură, că revizionismul e pentru Ungaria un simplu șantaj.

Frământările politice din Ungaria

Budapesta. (Rador-Central). — Fostul președinte de consiliu, contele Bethlen, a fost primit de regentul Horthy într'o audiență care a durat două ore. Faptul acesta a produs mare surprindere în toate cercurile politice. Se afirmă că mai mulți membri marcanți ai guvernului au cerut deasemenea să fie primiți în audiență, deoarece consideră ca absolut necesar să informeze pe regent asupra situației interne a țării.

Primul ministru Gömbös a fost azi la prânz deasemenea primit de regentul Horthy într'o audiență, care a durat o oră.

În legătură cu aceste audiențe se afirmă că situația internă cam încurcată va fi rezolvată peste câteva zile. În același timp se mai spune că parlamentul care a luat de curând vacanță va fi convocat într'o sesiune extraordinară.

era situația la Buda-
ad se țineau la Londra
ile anglo-franceze pentru
Germaniei spre pactul
dela Roma.
răspunsul Germaniei nu pu-
cunoscut Sâmbăta tre-
tratativele dela Londra
toi, contele Bethlen a
în „Pesti Napló” un arti-
varată senzație, LUAND-O
GUVERNULUI ȘI

Când se făgăduiesc în Ungaria reforme

La porțile medievalei Ungarii au început să bată reformele. Și anume, așa cum se prevăzuse dintru început: ca urmare a nereușitei revizionismului.

Cetitorii să nu-și inchipue însă că, pentru moment cel puțin, are să se 'ntâmpile ceva. Din felul cum bate de-ocamdată acest vânt nou în Ungaria (oricât de mare e vântulul ce l-a făcut în viața politică) se poate prevedea că nu se va 'ntâmpla de-ocamdată nimic. Guvernul va 'ncerca paliative, sau, ca să vorbim pe înțelesul obștesc, va 'ncerca să umble cu ocoluri, cu sferturi de reforme, și dacă jocul va fi primejdios pentru latifundiați, va ceda sau va trebui să cedeze locul altuia, pentru că prin discuțiile de natură politică ce le va aduce căderea sa

„Reformele“ generalului Gömbös

Lucrurile s'au început, precum în parte se știe din telegramele budapestene ale presei noastre și din ceea ce am mai scris în aceste coloane, cu făgădiile solemne ale generalului Gömbös. Ca să se mențină la putere, șvabul renegat din satul românesc Murga din Panonia trebuie să se aranjeze după cum bat vânturile în străinătate, unde antirevizionismul, care nu poate duce în Ungaria decât la reforme, e mai tare ca oricând, și dupăcum bat vânturile în țară, unde lumea nu jinduește după altceva decât după ușurări de impozite și după reforme. Dar generalul Gömbös știe că-i guvernul unui regim medieval, și că atarnă și mai mult decât de străinătate și de săracimea din țară, de latifundiați. Deci încearcă să 'mpace și capra și varza, făgăduind reforme cu ocoluri, depe urma cărora cetățenii nu vor profita la o adică nimic.

S'a apucat deci să promită solemn o reformă electorală și unele așa-zise îmbunătățiri pentru țărănime, botezate de dânsul „reforme agrare“.

Așa-zisul vot universal

Reforma electorală, precum s'a văzut din ceea ce am arătat în legătură cu pactul privitor la ea făcut cu Tiberiu Eckhardt, a 'nțeles-o așa, ca să excludă dela vot pe cine nu șade de șase ani într'un loc și pe cine a fost în acești șase ani ajutat pentru șomaj sau a mâncat dela cazanul public. Odată cu această excludere dela vot a unui uriaș număr de cetățeni cari l-au avut deja, se mai încearcă prin reforma electorală excluderea dela candidare a partidelor mici, și apoi împărțirea voturilor intrucâtva după sistemul românesc de azi. Ca adaos, s'ar aduce 'n parlament o seamă de reprezentanți ai corporațiilor (inceput de regim fascist), ai congregațiilor județene și ai altor organizații supuse guvernului. E deci tocmai bună această reformă electorală ca să spună ziarele de opoziție despre ea că e un aranjament pentru a introna la primăvară dictatura.

Invoiala cu Eckhardt privitoare la acest proiect a fost stricată acum două săptămâni, în împrejurările ce le-am mai arătat. Dar

și prin discuțiile ce se vor isca în jurul programelor celor nou veniți, să se abată atenția obștească spre alte chestiuni. Se vor mai ivi apoi poate subiecte noi de ațătare revizionistă, — și lucrurile vor merge înainte pe calea veche, până când, vorba românească din bătrâni, urciorul va ajunge să se spargă.

S'ar putea, i-adevăr, ca socotelile acestea să le strice vr'un lucru neprevăzut. Fiindcă la un joc cu focul, cum este agitația de natură politică ce s'a pornit în Ungaria pe chestia reformelor și 'n special pe-a celei agrare, nimic nu-i mai natural decât ivirea vr'unui neprevăzut. Deci cu atât mai vartos se impune să luăm seama la ceea ce a început să se petreacă în răul hortist.

e stricată numai de ochii lumii. Eckhardt e astăzi la cuțite cu oamenii lui Bethlen din partidul guvernamental, dar continuă să fie bine cu Gömbös. Așa-zisa „generație a reformelor“, despre care vom vorbi mai încolo, este isprava lor a amândurora, făcută după stricarea invoiei privitoare la reforma electorală.

„Reformele“ agrare

În ce privește îmbunătățirile făgăduite solemn de Gömbös țărănilor, ele sunt următoarele:

1. S'a adus o lege prin care se hotărăște că sămbriașii latifundiarilor cari lucrează pentru plată în natură, să nu mai slujească dela Anul-Nou la Anul-Nou sau dela Săn-Mihail unguresc la Săn-Mihail anului următor, ci dela sfârșitul lui Martie.

2. S'a promis o lege pentru comasarea, adică pentru adunarea la un loc, a moșilor țărănești împrăștiati în mai multe părți ale hotarului. Vom vorbi despre aceasta mai pe larg în nr. viitor. Ce se va alege de această lege — adică dacă se va aduce sau ba — se va vedea, pentru că înseamnă cheltuieli de hotărnicire uriașe.

3. S'a promis solemn o lege a colonizărilor, care să fie un fel de reformă agrară.

Dacă cele două legi dintâi, dintre cari a doua nevoată încă, n'au putut pricinui niciun necaz latifundiarilor, a treia în schimb a stârnit la latifundiați o furie ne mai pomenită. La început — până acum două luni — lucrurile au mers strună. Gömbös făgăduia, socialiștii aplaudau, partidul așa-zis al țărăniștilor lui Eckhardt nu mai putea de bucurie, iar latifundiații discutau cuminte și aprobau. Toată daravara ce era, era că nu-s fonduri pentru o colonizare așa cum ar fi necesară. Și se vedea de-aici, că discuția se 'nvârte în jurul unei promisiuni mincinoase, de care nu se va alege nimic.

A venit apoi procesul Marsilie și pactul dela Roma. Latifundiații au înțeles atunci că nu mai e de săguit, pentru că ridicând și numai puțin stăvilă prin această chestie a colonizărilor, se dă drumul la tot suvomul. Au înțeles că odată deschise apetiturile prin colonizări, latifundiile își vor fi trăit traiul blestemat.

Medievalii se pun în gardă

Latifundiații au intrat deci imediat în horă.

Contele Iuliu Karolyi dela Macea, fostul prim-ministru dinainte de Gömbös („om bun la toate“) a fost pus să dea alarma prin presă, că dacă se desființează la-

tifundiile, pierе lumea ungurească de foame (sic!), și tot odată a fost trimis la regentul Horthy să spună că latifundiații îi retrag lui Gömbös și mai ales tovarășului acestuia lui Eckhardt încrederea.

Intră 'n horă Bethlen

Manevra aceasta venea din tabăra lui Bethlen.

Fostul prim-ministru se vedea primejduit nu numai ca latifundiar ci și ca șef spiritual al politiceii maghiare, și mai cu seamă ca șef al celor vre-o 80-90 de parlamentari ce-i mai are în partidul guvernamental, ajunși a patra roată la căruță prin câptușirea partidului și a parlamentului cu oamenii noi ai generalului Gömbös, și amenințați acum s'ajungă a cincea roată prin venirea lui Eckhardt la putere și prin câptușirea partidului guvernamental cu pseudo-țărăniștii acestuia.

Pentru Bethlen înfrângerea mai era și de ordin politic extern. Cum reforma așa-zisă agrară ce venea în discuție era o urmare a pactului dela Roma, Bethlen, germanofil pe față, se vedea părăsit de Ungaria sa, care avea să meargă cu blocul italo-francez și să facă cu vecinii înțelegeri că le respectă granițele.

„Generația reformelor“

Așa s'au prezentat lucrurile.

Urmarea asaltului lui Bethlen și al latifundiarilor a fost vestejirea ne mai pomenită a acțiunii diplomatice a lui Eckhardt (rudă a lui Horthy), renunțarea lui Eckhardt la postul de prim-delegat al Ungariei la Geneva, și desfacerea pactului dintre Eckhardt și Gömbös.

Prin această zădărnire a intrării lui Eckhardt în guvern s'a amânat reforma electorală, pe care Gömbös făgăduise solemn că va da-o publicității la 1 Februarie, și firește s'a amânat și cealaltă: a colonizărilor, care nu era promisă decât după votarea reformei electorale. Urma deci, în intenția latifundiarilor, să vină discuții lungi despre votul universal, până se va găsi un prilej ca să fie amânat ca în atâtea și atâtea rânduri. Iar chestia agrară, firește, să mai vină după ce se va fi adus la paștile cailor votul secret.

Aceasta era socoteala lui Bethlen și a latifundiarilor.

Arma de care s'au folosit: desființarea carierei diplomatice a unui atât de mare ambițios ca

Tiberiu Eckhardt, a fost însă prea brutală, pentru că replica să nu fie la fel.

Lovit cum n'a mai fost încă nimeni lovit dintre politicienii Ungariei, ruda lui Horthy, Tiberiu Eckhardt, a pornit contraofensiva. Și nu atât pe chestia votului secret, cât pe cealaltă: a reformei agrare.

A pornit la atac în înțelegere cu Gömbös. Și anume: fiind dimpreună cu Gömbös președinte la faimoasa TESz, adică la Uniunea societăților iredentiste, a pus pe societățile acestea și pe vecinicii lor zurbagii, pe studenți, să formeze a doua zi după palma ce i-au dat-o bethleniștii, o ligă nouă, botezată „Generația reformelor“, ca să ceară nu simple colonizări, cum fusese vorba la 'nceput, ci o reformă agrară în regulă, în urma căreia să nu rămână latifundiarilor — fie ei civili sau vlădici sau organizații — de orice natură — mai multe de 500 de iugăre. Atacul a fost la fel de vehement ca cel dat de ethleniști în contra lui Eckhardt: studenții au spus prin moțiunea lor din săptămâna trecută, că latifundiații poartă vina că s'a pierdut Ungaria-Mare, deci și cele 500 de iugăre ce li s'ar lăsa, ar fi nemeritate.

„Generația reformelor“ s'a dus la Gömbös să reclame reforme și în special reforma agrară, și să-i solicite incuviințarea pentru o adunare uriașă ce vor s'o țină la Budapesta la mijlocul lunii acesteia. Gömbös li-a răspuns că e și el reformist, că promite de vreme 'ndelungată ceea ce cer dânsii, dar dânsul de fapt e cu evoluția, și va clădi pe bazele existente. I-a dăscălit apoi pe studenți pentru vorba ce-au spus-o despre pierderea Ungariei-Mari prin vina latifundiarilor, și le-a cerut să nu se avânte prea tare. Dăscăleala a fost însă foarte domoală, după cum reiese din presa guvernamentală.

Și nici că se putea altfel. Toată presa care nu-i cu Gömbös și cu Eckhardt, arată că „Generația reformelor“ e o punere la cale a acestor doi. Adică un șantaj al lor la adresa bethleniștilor, cari li-au stricat socotelile.

Mai pot să vină surprize

Ce va ieși din lucrăturile a ceea, n'ar fi greu de ghicit, dacă ținem seama că nici Eckhardt, ruda lui Horthy, și nici Gömbös, nu-s altceva decât unele ale regimului. Oricât i-ar amenința dânsii, depe urma lor n'ar fi prea mare primejdia pentru latifundiați.

E însă primejdie altundeva. Și anume în faptul că oamenii aceștia se joacă cu focul. Socoteala li-i de sigur aceasta, să agite chestia reformelor pentru că să se aranjeze politicește (și poate că și altfel, precum se va vedea din amănuntul ce-l vom da mai la vale în legătură cu cumpărarea

pentru colonizări a moșii pe mână băncilor demagogie e totdeauna unde o armă cu două al în Ungaria nimic nu p mai riscat decât o ag chestia reformelor și 'n celei agrare. Unde se lucrurile, vom vedea-o mai la urmă. Surprizele loc excluse.

Și nu-s excluse tr'un alt motiv. Să că mai e la mijloc socoteala, privitoare tendentul la tron t Habsburg. Pentru intr'o gazetă budor din zilele trecute care e fără doar plin de înțeles. An neputând țărăni să spre stânga, spre sau comunism, unaș teaptă glonțul jand și nefiind altă opo care să se 'ndrept dreaptă în așa de măsură spre legitimi cât jandarmii nu didesc să se fină mele lor.

Să nu uităm (amb telegem sensul acest că dintre latifundia mai mulți sunt leg adică partizani ai nării Habsburgilor Bethlen, fost pe când era prim-min cealaltă tabără, de tabără-hortiștilor, iec iesc amânarea che galității și eventua cerea unui rege posib gere, u trecut în la urmă, de când a Fo să se discute chesti burgilor, de parteu timiștilor. De-o par partea adversarii Gömbös și Eckhardt deci legitimiștii. laltă parte sunt iar în privința să nu uităm că Horthy a mai de. dată că nu se ușor de domnie, și în contra unuia a ccre domnia, cum stare chiar să tr Ma în contra ex-regel cot al IV-lea, tatăl pre tului de astăzi Habsburg

Mai sunt la și băncile.

Și mai este ceva, se va vedea din ce le dăm despre acestea din presa tană. Adică: Chesti ionizările nu-i o tre mai atât de social Fo patriot că precum Gömbös și Eckhardt prilej de învârtel listă, și poate prile fică șperțuală. Ve pu băncile să dea stăcc preț mare moștile a pe nimica toată del și dela alți agricult truca apoi statul s pentru colonizări, a a dat celor pe carbm proprietărit cu 101 N iugărul acum zec rost să pice ceva d cazul că nu va pic tifundiați vr'un ar cep politic prin care Gömp rămână tare și ma

continuare din pagina 2-a)

Discuție aprinsă pe chestia agrară

Un memoriu scandalos al contelei Károlyi dela Macea

Alarma în contra agitației ce pornit pe chestia agrară, a lui Károlyi, fostul prim-ministru de dinainte de Gömbös. Acesta a alarmat ministerul de Agricultură, camera magnaților și regentul Horthy, cu un memoriu care a făcut mare valvă și care se spune:

Că sâmbriașii latifundiarilor duc trai mai ca lumea decât țărani independenți, și că-s mai dornici.

Că printr-o reformă agrară nu mai că nu se va asigura traiul multor țărani decât cei ce s-au azi asigurat pe moșiile latifundiarilor, ci dimpotrivă, un număr de inși cari își au traiul asigurat prin existența moșiilor nemeșesti, vor rămâne în pericol de foamă. Dovadă, spune autorul acestei oribile mistificări — pe 29 de latifundii cu o întindere de 241.624 iugăre cadastrale își au asigurat traiul 920 de familii de angajați sau sâmbriași, cu aproximativ 189.600 suflete, pe câtă vreme dacă s'ar împărți aceste latifundii, ar căpăta pământ numai 11.852 familii (ade-că aproximativ 59.260 suflete), în loc să s'ar da unei familii de iugăre, sau 17.778 de familii (aproximativ 88.899 de suflete) să s'ar da unei familii 13 iugăre. După socoteala aceasta, și dacă s'ar împărți trei milioane de iugăre, așa cum cer unii, s'ar lua posibilitatea de trai la 1.251.000 suflete.

Foarte mărinimos, contele Károlyi spunea la sfârșitul memoriului său că nu-i în contra colorării, dar să nu dea prilej la țărani în contra latifundiarilor, și să nu fie făcute decât pe moșiile lui, pe moșiile încapute pe băncilor, sau pe moșiile nemeșesti îndatorate, pe cari latifundarii le-ar oferi singuri spre vânzare.

Statisticianul dr. Nic. Moricz a luat în cercetare datele din memoriul contelei Iuliu Károlyi, și a arătat că sunt cu totul false și tendențioase. Károlyi a dat ca exemplu 29 de latifundii, pe cari le-a ales pe sprânceană, dintre moșiile nemeșesti cu cel mai bun pământ arabil și cu cea mai intensivă cultură. Numărul sâmbriașilor acestor 29 de latifundii este deci cu mult mai mare decât media generală a sâmbriașilor depe moșiile nemeșesti. Apoi, e fals că aceste 29 de moșii ar asigura traiul la 190 de mii de suflete, căci în acest caz densitatea populației li-ar fi de 140 suflete pe km. pătrat, pe câtă vreme densitatea populației județelor e numai de 70 suflete pe km., adică exact jumătate. Că nu-i adevărată cifra sufletelor se poate dovedi și altfel — spune în continuare autorul — pentru că dacă am lua ca bază teritoriile arabile, în acest caz, în proporția celor 29 de latifundii, ar trebui să trăiască pe toate latifundiile din țară aproape două milioane și jumătate de suflete, adică cu mult mai mulți locuitori decât sunt laolaltă toți cei depe micile proprietăți. Greșeala voită ce-a făcut-o Károlyi, este că a socotit drept cap de familie pe fiecare ins care lucrează, și pe de-asupra a înmulțit acest total cu cinci, în credința că familiile numără în medie cinci membri. Astfel a rezultat oribila populație de 190.000 de suflete a celor 29 de latifundii, atunci când după statistica din 1930 la 100 de birși

ziarul lui Eckhardt, îndreptată apoi tot mai mult în contra lui Bethlen, până când s'a ajuns la scandalul politic despre care am vorbit mai sus.

Fronturile presei

În discuția aceasta rolul presei s'a împărțit astfel:

„Pesti Hirlap”, după ce și-a spus cuvântul prin articolul lui Nagy, nu s'a mai pronunțat, dar a oprit pe Hegedüs să mai scrie 'n contra fidei-comisurilor.

„Uj Magyaraság”, ziarul lui Eckhardt, duce campania înainte, dar de-o săptămână încoace caută să o înlocuiască cu o altă campanie, dusă 'n contra lui Bethlen pe tema că trădează revizionismul (vezi despre aceasta pe larg în altă parte a numărului nostru de față).

Latifundarii se apără, dar destul de precaut, îndreptând campania spre alte direcții, prin ziarul „Magyaraság”.

Ziarele lui Gömbös se abțin prudent dela discuție.

Oficiul socialist „Népszava”, ziarul lui Rassai „Esti Kurir” și ziarul „Ujság” se mărginesc la întâmplătoare și foarte palide semnalări că s'a scris în ziarul cutare lucrul cutare, sau că s'a făcut declarația cutare.

Cât sunt de adevărate statisticile lui Iuliu Károlyi

Ziarul lui Eckhardt, „Uj Magyaraság”, a publicat la 6 Ianuarie un răspuns de-o pagină la afirmațiile din memoriul lui Iuliu Károlyi, arătând între altele următoarele:

Statisticianul dr. Nic. Moricz a luat în cercetare datele din memoriul contelei Iuliu Károlyi, și a arătat că sunt cu totul false și tendențioase. Károlyi a dat ca exemplu 29 de latifundii, pe cari le-a ales pe sprânceană, dintre moșiile nemeșesti cu cel mai bun pământ arabil și cu cea mai intensivă cultură. Numărul sâmbriașilor acestor 29 de latifundii este deci cu mult mai mare decât media generală a sâmbriașilor depe moșiile nemeșesti. Apoi, e fals că aceste 29 de moșii ar asigura traiul la 190 de mii de suflete, căci în acest caz densitatea populației li-ar fi de 140 suflete pe km. pătrat, pe câtă vreme densitatea populației județelor e numai de 70 suflete pe km., adică exact jumătate. Că nu-i adevărată cifra sufletelor se poate dovedi și altfel — spune în continuare autorul — pentru că dacă am lua ca bază teritoriile arabile, în acest caz, în proporția celor 29 de latifundii, ar trebui să trăiască pe toate latifundiile din țară aproape două milioane și jumătate de suflete, adică cu mult mai mulți locuitori decât sunt laolaltă toți cei depe micile proprietăți. Greșeala voită ce-a făcut-o Károlyi, este că a socotit drept cap de familie pe fiecare ins care lucrează, și pe de-asupra a înmulțit acest total cu cinci, în credința că familiile numără în medie cinci membri. Astfel a rezultat oribila populație de 190.000 de suflete a celor 29 de latifundii, atunci când după statistica din 1930 la 100 de birși

În general — și e de remarcat aceasta — opoziția de stânga stă la o parte și așteaptă. Semn că vrea să-i lase pe reprezentanții dreptei să se ciorovăiască și să se incurce cât mai mult.

Precum reiese deci din cele de mai sus, pentru noi lucrurile cele mai interesante sunt cele ce apar în „Uj Magyaraság”, și ne vom ocupa în special de ele.

Intervine și-un fișpan

În n-rul din 13. I al lui „Magyaraság” s'a publicat un articol al fostului prefect de Cenad Ștefan Jakabffy, scris în sensul socotelilor mai sus arătate ale contelei Károlyi.

Autorul arată că sunt în Ungaria 9.700.000 de iugăre cadastrale potrivite pentru agricultură, și sunt 2.200.000 de plugari independenți. Ideal ar fi să se dea fiecăruia câte 25 de iugăre. Dar atunci ar căpăta pământ numai 388.000, și rămân fără căpătai 1.812.000. Concluzia (pe care fostul fișpan nu o spune, dar ne lasă să o tragem singuri): Să nu se dea nimănui nimic, dacă nu se poate da 25 de iugăre cadastrale. Vorba ceea: bine-ar fi să mănânce toți flămânzii Ungariei cozonac, dar dacă cozonac nu-i, să-și pună pofta 'n cui și dela mălai.

capi de familie revin numai 170 de întreținută. Teritoriul latifundiarilor din Ungaria este de 5 milioane 400 de mii de iugăre cadastrale, și au în total o populație de 900 de mii de suflete, deci de 29 de suflete pe km. pătrat, și nu de 140, cum susține în memoriul său Iuliu Károlyi. E deci neîndoielnic că pe proprietățile mici populația este mult mai deasă.

Un alt statistician și sociograf, dr. Matei Matolcsy, care a publicat la Crăciun o carte de mare senzație despre problema agrară ungurească, a publicat în chip de declarație următorul răspuns (il dăm în rezumat) la afirmațiile lui Károlyi, apărut dimpreună cu arătările de adineauri ale lui Moricz în „Uj Magyaraság” din 6 Ianuarie:

Dacă pe cele 29 latifundii cu întindere de 241.624 iugăre cadastrale ar fi într'adevăr 37.920 de familii, corespunzând în cifră rotundă la 190 de mii de suflete, și dacă ținem seamă că întinderea moșiilor mai mari de 500 de iugăre este în Ungaria de 5.877.343 iugăre cadastrale (după anuarul statistic din 1930), ar însemna că ar trebui să fie pe aceste moșii de 5.877.343 iugăre 4.621.560 de suflete, generalizând pe țară, așa cum face contele Károlyi și cum face senatorul Eugen Szontagh, care publică în „Pester Lloyd” din 3 Ianuarie datele lui Károlyi.

În realitate însă, după statistica din anul 1930, populația agricolă a țării e de 4.499.814 suflete, adică cu 121.746 mai mică decât populația ce-ar fi s'o aibă după statistica lui Károlyi latifundiile. Unde-i atunci cealaltă populație țărănească, care-și are micul său pământ propriu?

Sunt mai spornici birșișii decât țăranii independenți?

Prin „Uj Magyaraság” din 8 Ianuarie s'a răspuns contelui Iuliu Károlyi printr'un lung articol de fond al lui Gh. Oláh, în care se spun între altele următoarele, pe baza cărții apărute la Crăciun a mai sus citatului Matolcsy.

Contele Károlyi invocă pentru menținerea latifundiilor și faptul că slugile latifundiarilor sunt mai spornice decât țăranii unguri independenți. Afirmația aceasta i-o desminte statistica adevărată. Localitatea Kisszállás, al cărei hotar e aproape tot moșie latifundiară, are o populație abia cu 14 procente mai mare decât acum 30 de ani, în timp ce învecinata Jánoshalma, localitate cu agricultori independenți, și-a sporit populația în acești 30 de ani cu 43 la sută. „Cum e cu puțință apoi — întreabă autorul răspunsului — că micul sat Ocsa, cu un hotar abia de 4200 de iugăre, stăpânit însă de țărani, are o populație de patru ori așa de mare ca satul Pusztavécs, cu hotar de 14 mii de iugăre, stăpânit însă de prințul Koburg-Kohárv? Prin ce întâmplătoare minune se întâmplă că 'n timp ce pe hotarul satului Uj Dombóvár, stăpânit de Eszterházy, densitatea populației e de 30,8 pe km. pătrați, iar satul învecinat Dombóvár, care n'are latifundii pe hotar, are o densitate a populației de aproape 20 de ori pe atât, adică, precis, de 538 suflete pe un km. pătrat? Să nici

nu mai vorbim de Sövényháza, atât de tipică, de pe moșia vestită a lui Alfonz Pallavicini, unde pe un teritoriu de 55.000 de iugăre populația abia întrece ca număr pe a învecinatei Sándorfalva, cu 2200 de iugăre.”

D. Oláh se referă apoi la „bunăstarea”, la „civilizația” sâmbriașilor depe moșiile nemeșesti, care fusese un alt motiv invocat de Károlyi în memoriul său pentru menținerea latifundiilor. Și dă din nou ca exemplu pe iobagii depe amintita moșie de 55 de mii de iugăre a lui Alfonz Pallavicini, „cari trăiesc în condiții rutene”, în „ingrozitoare colonii ale mizeriei”. „Dacă latifundiile sunt așa de binefăcătoare precum le declară Iuliu Károlyi, cum e cu puțință că în țara cea mai tipică latifundiară din Europa statistica brănirii populației dela sate este cu mult mai prejos decât a țărilor învecinate, unde acest sistem al latifundiilor a fost deja demult desființat?”

Articolul d-lui Oláh se încheie cu cuvintele acestea:

„Nemeșii din vremea reformelor (aluzie la 1848) au pregătit singuri predarea la iobagii eliberați a unei părți a moșiei lor. Iuliu Károlyi și cei din tagma lui nu vor fi vrednici de strămoșii lor decât dacă și ei vor da adăpost pe o parte a moșiilor lor strănepoților iobagilor desrobiți atunci.”

Ce spune un alt Károlyi

Ocupându-se de ofensiva pornită de latifundarii în contra reformelor, deputatul din partidul așa-zis agrarian al lui Eckhardt, Ștefan Milotay, directorul lui „Uj Magyaraság”, a publicat în n-rul din 20 Ianuarie al acestui ziar un articol, în care spune că după ce acum 15 ani, când ar fi trebuit făcute reformele, a fost excoacată lumea nevoiașă, acum a venit imperativ vremea să se aleagă: cine-i în contra reformelor sociale, și cine-i de partea lor. „Har Domnului — spune autorul, vorbind despre epoca acestor 15 ani — har Domnului că s'a sfârșit cu „consolidarea”, pe care în 15 ani numai noi am numit-o astfel. Am știut-o totdeauna, că 'n al cui interes este să se păstreze sub pretextul mincinos al păcii, al ordinii, al liniștii, această situație. Cine se leagă de asta, și cine voiesc să o conserve sub specie aeternitatis.”

Arată apoi, citând din constatarea altui Károlyi, ale lui Károlyi Imre, că latifundarii își cunosc greșit interesul dacă se încăpățânează să mențină latifundiile. Cităm:

„Nu se poate în niciun caz numi sănătoasă o repartitie a proprietății — spune contele Emeric Károlyi — ca aceea ce e azi în Ungaria, unde din populația agricolă de aproape cinci milioane abia 850 de mii au pământ, și unde, toți aceștia la oaltă, n'au decât 8 milioane de iugăre, și anume 400 de mii de inși au mai puțin de 5 iugăre, în timp ce 1200 de mari proprietari au cinci milioane și jumătate de iugăre. În producția agricolă de mai înaltă cultură, care reclamă mai multă muncă umană, proprietățile mici sunt în hotă-

rit avantaj. E natural că o astfel de transformare nu se poate face decât treptat, dar a o împiedeca nu se poate dacă poporul Ungariei vrea să se ferească, oricât de mult nu li-ar fi aceasta pe plac actualilor proprietari ai marilor latifundii.”

Contele citat de Milotay arată apoi că tendința viitoare a progresului european este ca proprietățile mari să fie cu atât mai puțin rentabile, cu cât sunt mai mari. Apoi: valoarea brută a producției agricole totale a Ungariei a fost în anul 1931 — după statistica lui OMGE, apărută sub titlul: „Criza noastră agrară” — de 1300 milioane pengő, iar dările și cheltuielile de producție au fost de 1900 milioane, deci a fost un deficit de 600 milioane pengő (18 miliarde de lei).

„Toate acestea — spune Milotay — le spune un magnat latifundiar, purtătorul unui nume istoric. Apoi situația aceasta vreau s'o conserve latifundiile ungurești?”

D. Milotay își încheie articolul spunând că latifundarii nu s'au dovedit în stare să țină piept cetrotiprii capitalismului cosmopolit băncilor și industriilor, deci trebuie să cedeze locul țărânilor, ca să lupte 'n locul lor țăranii.

Satele lui Iuliu Károlyi îl desmint pe Iuliu Károlyi

Sub titlul acesta s'a publicat în „Uj Magyaraság” din 27 Ianuarie un reportaj al aceluiași G. Oláh mai sus pomenit, privitor la stările dintr'un ținut depe granița bihoreană. E vorba despre stări dintr'un ținut locuit în bună parte de români, și anume despre tiganica

Urmează în pag. 4.

Liga Revizionistă apără pe latifundieri

Mai înainte încă de-a fi ajuns cotilele acestea mistificatoare ale lui Károlyi în publicitate, și a însușit — cea dintâi — Liga Revizionistă, prin oficiul ei „Pesti Hirlap”, același prin care șeful ministru de finanțe Hegedüs Lorant a cerut nu odată desființarea fidei-comisurilor, adică a latifundiarilor cari sunt declarate în legile medievale oprite de-a vinde sau de-a se împărți în mai mulți moștenitori.

Fostul ministru de justiție Nagy Emil, vestit mai cu seamă pentru că el l-a câștigat pentru cauza ungurească pe lordul Rothermere, a publicat în „Pesti Hirlap” un articol în care reproduce socotelile mai sus arătate ale contelei Károlyi, și trăgea concluzia: „Dacă așa stau lucrurile cu reforma agrară, atunci s'o lăsăm mai omol!”

Nagy Emil nu spunea ale cui sunt socotelile ce le publica. S'a arătat însă totul a doua zi, și s'a început în contra lui Károlyi o campanie prin „Uj Magyaraság”,

Situația economică a minorităților maghiare din Transilvania

Printre argumentele revizionistilor unguri ocupă un loc de frunte acuza pe care ei o îndreaptă împotriva României, că ea ar face o politică de „pauperizare” a minorităților. Să vedem prin urmare la lumina cifrelor care este situația economică a minorității maghiare din Transilvania, făcând în același timp o comparație cu situația lor de pe vremea stăpânirii maghiare,

pentru a vedea dacă au fost în adevăr „pauperizate”, sau au realizat progrese.

Să vedem în primul rând care a fost în trecut și care este azi situația instituțiilor financiare ungurești din Transilvania.

Iată mai jos situația băncilor ungurești în anul 1911, sub stăpânirea ungurească, și în 1922 și 1927 sub stăpânirea românească:

Băncile ungurești din Transilvania 1911¹⁾

Numărul băncilor	Capital	Rezerve	Total	Depuneri
142	34.229.599	10.724.313	44.953.912	157.864.619
1922²⁾				
197	274.388.825	89.866.350	364.255.174	1.804.371.079
1927³⁾				
207	430.000.000	212.000.000	642.000.000	4.347.000.000

Să vedem acum și situația instituțiilor financiare românești din Transilvania de pe vremea stăpânirii maghiare și de azi:

Băncile românești din Transilvania 1911¹⁾

Numărul băncilor	Capital	Rezerve	Total	Depuneri
97	16.366.936	5.708.927	22.075.863	66.242.818
1930²⁾				
156	1.163.260.000	3.647.865.000		

Din tablourile de mai sus reținem următoarele concluzii: În anul 1911 ungurii din Ardeal aveau o bancă la 10.000 locuitori maghiari; 30 coroane (1200 lei) capital și rezerve de fiecare maghiar; 75 coroane (3000 lei) depunere de fiecare maghiar.

În anul 1922 situația capitalurilor ungurești, sub stăpânirea românească era următoarea:

O bancă de fiecare 7500 maghiari; 243 lei capital și rezerve de fiecare maghiar și 1200 lei rezerve de fiecare maghiar.

Numărul băncilor maghiare din Ardeal sub stăpânirea românească nu numai că nu a scăzut, ci a sporit dela 142, cât era sub stăpânirea ungurească, la 197. Capitalurile și depunerile de sigur încă nu au atins în acest an nici la băncile maghiare situația dinainte de război, căci ele au fost grav compromise prin criza economică ce a urmat după război.

Să vedem însă cum s'au dezvoltat băncile maghiare din Transilvania sub stăpânirea românească. Iată situația lor după alți 5 ani, în 1927: O bancă de 7247 unguri; 428 lei capital și rezerve de fiecare locuitor maghiar și 2898 lei depuneri de fiecare maghiar din Transilvania.

Făcând acum o comparație cu situația de pe vremea stăpânirii ungurești, trebuie să constatăm oarecâte, că băncile maghiare din Transilvania au făcut progrese

imense. Numărul băncilor ungurești a crescut dela 142 la 207, adică cu 45%, așa că cu toată criza economică distrugătoare, ele sub stăpânirea românească au aproape aceeași depunere de cap de locuitor, pe care au avut-o înainte de război, pe vremea stăpânirii maghiare!

Insuși d. Gyárfás Elemér, care este un bun cunoscător al vieții financiare ungurești, spune că¹⁾: „Instituțiile bancare ungurești din Ardeal în cei cinci ani cari au urmat după 1918 au fost părăsite cu totul și numai datorită energiei și hărniciei conducătorilor lor se datorește că majoritatea covârșitoare a lor (orosz-lánrészek) a reușit să se mențină; mai mult chiar, ele și-au păstrat independența și au făcut progrese remarcabile... Instituțiile financiare cu caracter unguresc din Ardeal au reușit să salveze și să treacă din marile cataclisme în noua organizație astfel de forțe și energii, cari reprezintă o valoare incomensurabilă”.

Să facem acum o comparație între situația băncilor ungurești și cele românești de pe vremea stăpânirii maghiare pentru a se vedea cum erau tratați românii sub stăpânirea românească.

În anul 1911 românii din Ardeal aveau 97 bănci, adică o bancă de 30.900 români ardeleni; 7 coroane (280 lei) capital și 22 coroane (880 lei) depunere de fiecare român. După cum se vede, în ce privește numărul băncilor, situația proporțională era de 3 ori mai rea pentru români, în ce privește capitalurile de mai bine de 4 ori, iar în ce privește

depușerile de mai bine de trei ori.

Dar dacă vom face o comparație chiar sub stăpânirea românească între progresele realizate de băncile românești și cele ungurești, vom găsi că înseși băncile românești din Transilvania nu au putut realiza progresele pe cari le-au realizat băncile maghiare! Căci în 1930 se revenea o bancă la 19.240 români, iar la fiecare locuitor român 387 lei capitaluri și 1216 lei depuneri, (fără băncile cu sediul în Capitală).

Cifrele acestea sunt atât de elocvente, încât fac de prisos orice comentariu în ce privește bunăstarea înfiorătoare a ungurilor de care ei se bucură sub stăpânirea românească, realizând progrese pe cari nu le-au atins nici sub stăpânirea maghiară de pe vremuri.

De sigur, progresele acestea uriașe băncile maghiare nu le puteau realiza, dacă nu aveau două condițiuni: un mediu prielnic, creat de noua stăpânire românească tuturor, deci și băncilor maghiare; iar pe de altă parte un concurs real din partea Băncii Naționale a României.

În privința aceasta ne referim la broșura publicată de „Solidaritatea”, asociația băncilor românești din Ardeal în 1932, prin care ni se dau următoarele amănunte: în cursul anului 1930 băncile românești din Transilvania, în număr de 156 au obținut din partea Băncii Naționale a României un reescont de 1.264.605.000 lei, în timp ce 290 bănci minoritare (ungurești și sasești) din Transilvania au obținut un reescont de 1.300.540.000 lei! Orice comentariu e de prisos. Aceasta însemnează asuprirea instituțiilor financiare minoritare din Transilvania?

Ceeace mai este aci de adăugat, e numai că datele statistice de mai sus ne mai dovedesc, că așa zisa „unitate economică a Ungariei”, de care revizionistii maghiari fac atâta caz, este o simplă ficțiune lipsită de orice temei. Nimic nu dovedește mai bine acest lucru, decât faptul, că în unitățile mai mici în cari a fost împărțită Ungaria, însăși populația maghiară face progrese remarcabile sub raport economic, ne mai vorbind de marile progrese realizate de națiunile alcătuitoare de stat ale țării lor succesore.

Dr. AUREL GOCIVAN.

(Din lucrarea „România și revizionismul maghiar”.)

Săptămâna

În țară: Viața politică s'a menținut agitată, deosebi la național-tărăniști. În timp ce parlamentul s'a săbătut din nou în jurul raportului referitor la cerea Skoda, conducerea partidului național-tărănișt, avut zile 'n șir de lucru cu urmările atacului dat Sibiu de d. Tilea d lui Iuliu Maniu. Încercarea de readucere pe fostul prim-ministru Mironescu în rândul partidului n'a reușit. D-lui Iuliu Maniu i s'a dat oarecare satisfacție printr'un fel de dezavuare a d. Tilea, în schimb a fost pus în contradicție cu d. Vădupe-o nouă chestiune: a numerusului valachicus. După cându se totodată programul partidului, d. Al. Văducerut să se înscrie în programul partidului desființat carturilor, ceea ce s'a și aprobat, iar de altă parte proporțională peste care să nu se poată trece, a mizerii minoritarilor în școli, în slujbe, în industrie, ceastă a doua cerere a d-lui Vaida, prin care s'au fixat minoritarilor un procent egal cu procentul celor pe țară, n'a fost admisă de conducerea partidului și anume din motive politicianiste, pentru că ar înstrăina pe minoritari de partid. D. Iuliu Maniu a fost și el contra, dar nu pentru acest motiv rușinos, ci de-o parte pentru că un numerus clausus ar silii pe minoritari să se organizeze pe baze separatiste, iar de altă parte pentru că după părerea d sale în loc de împiedecă concurenței minoritare e mai necesară întărirea, ajutarea românilor, ca să poată să țină piept.

După recenta încetare din viață a mitropolitului Vasile al Blajului, țara a suferit o nouă pierdere răsăd, prin moartea nestorului presei române, Constantin Bacalbașa.

Săptămâna externă a decurs sub auspiciul conferinței anglo-franceze dela Londra, care s'a ocupat de înlesnirile ce s'ar putea da Germaniei pentru a revină în Liga Națiunilor și să adere la pactul de la Roma. S'au discutat la Londra următoarele: încheierea unui pact privitor la înarmările aviatice; schimbarea punctului 5 din tratatul de pace dela Versailles, privitor la înarmările germane; chestiunea austriacă, în legătură cu aderarea Germaniei la pactul dela Roma, apoi, aderarea Germaniei la pactul oriental. Răspunsul Germaniei la propunerile ce i s'au făcut n'a fost încă decât semioficial. Germania a cerut, pentru a adere la pactul aviatice, să i se recunoască egalitatea în Privitor la pactul dela Roma a cerut să i se arate că s'a hotărât la Roma cu privire la Habsburgi în legătură cu Austria.

Se pare că Sovietele rusești fac unele rezerve în legătură cu aderarea germană la pactul oriental. Că chestiunea aceasta interesează de aproape Polonia, că man festat în timpul desbaterilor dela Londra un neastâmpăr.

Austria e preocupată de chestiunea restaurării Habsburgilor. Se fac tatonări în Londra, pentru a ști ce atitudine se va lua dacă Austria va face restaurarea pe rând, aducând întâi un Habsburg ca principe de republică. Pentru pregătirea terenului, habsburgii din Austria au făcut la adunările publice de săptămână declarații că nu-s revizionisti în înțelesul unguresc, și nu-l interesează decât restaurarea țării lor.

În Ungaria sunt mari frământări politice. Le arde pe larg în altă parte. Contele Bethlen s'a pus printre altele articol d ntru'o gazetă budapestană de acord cu poezia dela Roma, spre mai marea stupefacție a lui Gombasich. Se pare că se se pregătește readucerea lui la putere.

Când se făgăduiesc în Ungaria reforme...

(Continuare din Pag. 3)

Încercare a țărănilor de a pune mâna pe-o fașie de pământ, cu orice prețuri și la orice distanță, fiindcă hotarul satului lor e ocupat de latifundii.

Locuitorii din Nagyecsed, fiindcă hotarul lor e în mâna baronului Piret de Bihain, și au cumpărat după anul 1900 pământuri în hotarul satului Tyukod, la depărtare de 15-20 Km. de satul lor; mai apoi au cumpărat 1000 de iugăre la o și mai mare depărtare, în hotarul satului românesc (din Ungaria) Porciaľma, apoi și mai departe, în hotarul satului Ökörítő, și acum în urmă

la 25 Km. depărtare în hotarul satelor Fabianháza și Ura. Și pe ce prețuri! Unul, Murguj Bálint (Murgu) a cumpărat cu 36.900 de pengő (un milion 107 mii de lei) 18 iugăre ungurești. A plătit la încheierea contractului 18.450 de pengő, apoi 1890 de pengő, și a trebuit să vândă cu 8400 de pengő șapte jugăre, pentru ca să poată plăti din rest. A rămas cu 11 jugăre, cari încă nu-s plătite de tot. Aceste 11 iugăre il costă 20.340 pengő (610.200 lei), adică aproape trei mii de pengő iugărul cadastral (90 de mii de lei).

„Cum, unde și cine să colonizeze”

Sub titlul acesta s'a publicat „Magvarság” din 26 Ianuarie un articol al lui Iosif Gombasich care se spune, că „e știut de obște că se planuește să se colonizeze pe moșile „năvăl” pe mâna băncilor”, apoi stăruie să nu se colonizeze decât țara veche, unguri neaoși, sau de ungurizați numai aceia care devenit unguri get-beget și maghiarizat și numele. Căci să se colonizeze numai de sănătoși, și să fie coloniștii bază cooperatistă sau după vechilor comunități de avere.

¹⁾ Bizony László: „A keleti határ-rol”, pag. 34.

²⁾ Gyárfás Elemér: „România hitelszövetkezetei a az erdélyi magyar pénzügyek”.

³⁾ Raportul sindicatului băncilor maghiare pe 1927.

⁴⁾ Bizony László, op. cit. p. 34.

⁵⁾ Datele asociației băncilor românești „Solidaritatea”.

⁶⁾ Gyárfás Elemér, op. cit.

Jurisdicția bisericească asupra parohiilor române unite din Ungaria

Românii uniți din Ungaria, prem am arătat în alte articole publicate în coloanele acestea, au parohii, dintre cari 15 se țin eparhia unită a Orăzii mari, una de eparhia unită de Lugoj, fără să aibă însă legătură cu ierarchiei lor. Dintre cele 16 parohii române unite, numai trei preoți, pe când 13 sunt fără conducători duhovnicești.

După război, conducătorul cel de vază al Românilor uniți a renegatul Iosif Seghescu, profesor de limba și literatura română la Universitatea din Budapesta, apoi prelat papal. „E de o inteligență mediocră, dar viclenă, aristocrat cinic, gata la orice sacrificiu în contra neamului său; urma acestor aptitudini guvernator ungar l-a numit comisar pentru afacerilor minorității române, fel de consilier al guvernului administrator cu puteri întinse în toate chestiunile educative, culturale, bisericești și economice. Românilor rămași sub cărmuirea Budapestei. În vremea din urmă fiind amestecat în fraudele de furnituri, Seghescu a căzut în dizgrație”.

Astfel îl caracterizează d. V. Cosma („Românii din Ungaria”, ediție apărută în „Graiul Românesc”, Oct. 1928), pe renegatul conducător spiritual al bisericii românilor uniți din Ungaria.

Căzând Seghescu în dizgrația guvernului maghiar, biserica română din Ungaria a rămas fără nici un conducător superior. Un alt renegat, care să-l înlocuiască, nu s'a aflat.

În prezent, biserica greco-catolică română din Ungaria, dincolo de granițele bisericești cari nu se țin la Haidudorog, e pusă sub conducerea unui comisar ministerial, ministrul unguresc de culte.

„Revai Nagy Lexikona”, vol. III, din 1927, pag. 15).

Pe aceeași lucrare citată, la datele referitoare la județul Bihar, se spune: că „8 parohii greco-catolice (foste române)

se țin de episcopia de Hajdudorog”, iar „o parohie gr. cat. română (Bedeu), aparține eparhiei de Oradea”.

În teorie, ungurii, recunosc jurisdicțiunea eparhiilor unite din Transilvania asupra parohiilor greco-catolice române din Ungaria, dar orice amestec al acestora în privința conducerii lor, statul maghiar l-a exclus în mod definitiv. Deci jurisdicțiunea eparhiilor noastre unite de Oradea Mare și de Lugoj, asupra credincioșilor greco-catolici din Ungaria, este numai nominală. Legăturile de ordin ierarhic au fost absolut excluse.

Cele treisprezece parohii unite rămase fără preoți (pentru că aceștia au fost alungați de autoritățile maghiare), nu pot fi complicate cu conducători duhovnicești de către eparhiile noastre unite din Transilvania. Statul maghiar nu admite acest drept cultelor sale minoritare.

Eparhiile unite de Oradea și de Lugoj abia mai au legături de ordin pur spiritual cu aceste comunități religioase românești din țara vecină.

Dacă Statul Român nu va putea interveni cu succes pentru aranjarea situației bisericești a parohiilor Românilor din Ungaria, (a ambelor biserici românești), în cel mai scurt timp soarta acestora va fi identică cu a acelor cari s'au mistuit prin maghiarismul Hajdudorogului de acum 20 de ani. Iar dacă guvernul maghiar își continuă aceeași politică opresivă a minorității române de după război, două decenii vor fi suficiente să nu mai lase nici o urmă de biserică greco-catolică română din Ungaria.

Noul Haidudorog pus la cale în contra bisericii ortodoxe române din Ungaria prin exorcismul Ștefan Nemeth, a dat semnalul pieririi și pentru restul frânturii ce mai există din biserică română unită.

Oare când ne vom gândi și decide să facem ceva pentru acești Români? După ce vor pieri?

Petre Petrinca

Legalizarea românilor din Bulgaria

„Ziarul „Universul” anunță din Bulgaria:

„Locuitorii veniți de peste Dunăre aduc noi știri despre brăzarea românilor din com. Bulgaria, din fața orașului nostru de către grănicerii bulgari. La ziua de anul nou țărani Pascu și Dumitru Ștefan din Mădărau au fost duși la pi. hetul de la No. 7 Macedonia, unde s'a dat ordin să aducă din

pământ mâncare și beaură sol daț lor de la pi. het ca aceștia să-și petreacă de anul nou. Cel doi țărani au adus tot ce li s'a cerut. Dărușii însă au fost declarați arestați și reținuși la pi. het la corvoadă în curte toată ziua, precum și noaptea următoare. A doua zi dimineața au fost luați la pumol și dați afară de la pi. het relatorcându-se astfel bătăuși și degerați la casele lor

Condamnarea fostului comisar al poporului Rakosi

„Vineri dimineața s'a dat sentința în procesul Rakosi. Acuzatul a fost găsit culpabil de înaltă trădare, proclamație la revoluție, complicitate în 17 cazuri de omor, 37 asasinare directe, cum și falsificare de bani, emisiunea de bancnote guvernului comunist.

A fost condamnat la reclusiune pe viață.

După cât se spune însă, Rakosi nu va executa sentința, ci va fi trimis în Rusia sovietică, în schimbul mai multor cetățeni unguri, condamnați acolo pentru diverse abateri.

Primul episcop al românilor ortodocși din America

P. C. S. arhimandritul Policarp Morușca, starețul mănăstirii Hodoș Bodrog, care a fost numit zilele trecute episcop al românilor ortodocși din Statele Unite.

Alte provocări la Chișineu-Criș

— Harta fostei împărății austro-ungare atârnată pe perete în biroul preotului romano-catolic —

Chișineu-Criș. — Se vede că o seamă de unguri nu vreau odată cu capul să recunoască că granițele stabilite prin tratatul de pace dela Trianon sunt definitive.

În fruntea acestor nerezzi, — cari dealfel bagă aceste bazaconii în capul poporului de jos, sunt fețele bisericești, cari prin toate mijloacele instighează și pun la cale oneltiri la adresa țării care-i susține din impozite încasate cu toba dela bietul țaran român.

Astfel preotul romano-catolic din Chișineu Criș ține și astăzi în biroul său pe perete harta fostei împărății — de tristă amintire — Ungaria. Ce vrea acest lredentist, plătit din greu de statul român, cu această sfidătoare purtare a sa, ne cam dăm cu socoteala. Dar se înșală amarnic cu planurile sale! Li asigurăm atât pe respectivii, cât și pe toți frații lui de cruce din localitate, că le vom denunța opiniei publice toate aceste provocări, precum am făcut și până acumă când începuseră cu calendarile, drapelele și praporii din biserică pe cari era stema țării ungurești, apoi cu tricolorul maghiar din fereastra cinematografului, etc.

Ceeace ne miră, e faptul că atâta amar de vreme să nu fie observată de nimeni această sfidare la adresa noastră, când atâția româniși au călcat pragul biroului acestui nemulțumit cu destinul.

Cerem autorităților — cari am observat că de un timp încep a-și face datoria, — să ia măsurile necesare față de asemenea elemente, cari nu vreau să înțeleagă că țara în care trăesc se numește România.

Pentru ce nu este permis muzicii să cânte dansuri românești la balul evreiesc

În una din seriile trecute „Societatea Femellor evreice” a aranjat un bal în saloanele „Căminului român” de aici.

La acest bal s'a adus țării o gravă ofensă, căci nu l-a fost permis muzicii să cânte nici un dans românesc, la ce unul dintre tualii români prezenți, — de altfel în număr foarte mare, — s'a adresat aranjatorului Schillinger Șloim, care a răspuns că deaceia nu se permite dansuri românești, fiindcă atunci ei au datoriat să cânte și ceerdășuri și dansuri ungurești.

În urma acestei impertinențe nu putem crede altceva decât că veneticii aceștia din Chișineu Criș nu sunt în curat cu conștiința geografică, și probabil sunt de părere că această fruntașă comună este situată tot în Ungaria, vechea lor simpatie.

Nu înțelegem însă două lucruri, și anume că intelectuali români din localitate de ce se înbulzesc la asemenea petreceri, unde suntem insultați și palmulți astfel.

Procesul fostului subcomisar al poporului Rakosi, a cărui debateră a decurs până acum cu mare târaboii la Budapesta, a fost urmărit cu mare atenție și de presa cehoslovacă. „Magyarság” din 2 Febr. anunță că în urma destăinuirilor ce s'au făcut la proces cu privire la sfârșitul regimului comunist maghiar de a recuceri teritoriile pierdute ale Ungariei, presa cehoslovacă cere expulzarea fostului comisar al armatei Wilhelm Böhm, care s'a refugiat dinaintea hortiștilor în Cehoslovacia.

Bibliografie.

Revista „Luceafărul”

La Timișoara a apărut zilele trecute sub direcția deputatului și publicistului bănățean Aurel Cosma junior primul număr din revista „Luceafărul”, scoasă în condițiuni tehnice excelente, cu o mulțime de ilustrațiuni și de cîșele, și cu frumoase gravuri ale diul Catul Bogdan, profesor la Școala de arte frumoase din Timișoara. Numărul prim a apărut în 64 de pagini, pe hârtie velină, și s'au dat înăln're în coloanele lui scriitorii bănățeni cu scriitorii dintre cei mai de seamă din București și din alte centre culturale ale țării.

D. Cezar Petrescu publică un fragment din romanul lui Eminescu „Luceafărul”, care va apărea în curând. Scriu apoi câte un articol cel trei episcopi dela frontiera de vest: P. S. Lor Roman Ciorogariu dela Oradea, Dr. Grigorie Comșa dela Arad și Dr. Vasile Lăzărescu dela Caransebeș. Dl. Alexandru Lăpădatu, ministrul cultelor, publică un articol despre procesul memorandiștilor. D. I. Milola face dovada că marele pictor Constantin Daniel este român și nu sârb, după cum se credea până acum. Dl. Aurel Cosma junior descrie călătoria pe care a făcut-o la Muntele Athos și publică informațiuni despre organizarea și viața republicii călugărești de acolo.

Dl. Victor Eftimiu semnează câteva gândiri noi, scrise la Paris în 1935. Poezii semnează d-nii Leontin Iliescu, Al. Iacobescu, Aurel E. Peteanu, C. Mă-Lerca, Dorian Grozdan, D. Iov, P. Bogdan etc., iar cronici d-nii Ioan Clopoțel, C. Săteanu, Virgil Molin, Adrian Brodariu, Maximilian Costin, Al. Năgura, A. P. Codreanu, etc. ocupându-se de problemele și de mișcarea culturală, literară și artistică din Moldova, Ardeal, Otenia, Arad, Sibiu, Târgu Mureș și Lugoj.

O parte specială este rezervată artelor și diverselor chestiuni artistice. Aici găsim un articol al diul Filaret Barbu despre problemele muzicale ale Banatului, precum și un eseu scris de Dl. Ștefan Gombosi despre sculptorul R. Ladea.

Când era Wilhelm Impărat...

Ziarele străine au vorbit săptămăna aceasta de garderoba fostului Kaiser nemțesc Wilhelm al II-lea, cel care se visa Dumnezeu al pământului. Avea exilatul de astăzi dela Doorn cinci odăi mari pline de uniforme de tot felul, nemțesti și de-ale regimentelor țărilor străine cari au fost puse sub comanda lui. O odaie era plină toată numai cu haine de general, a doua cu uniforme de infanterist, a treia cu uniforme de cavalerist, a patra cu uniforme marinărești, a cincea cu uniforme străine, și apoi alta cu ghetce. Impăratul schimba zilnic zece-cincisprezece rânduri de haine.

Impozitele țăranilor din Ungaria

— Ce destăinuie oficiosul Ligii Revizioniste —

Chestiunea impozitelor din Ungaria a ajuns să preocupe până și pe „Pesti Hirlap”, oficiosul Ligii Revizioniste.

Cetitorii noștri știu multe despre această chestiune. Știu că astă primăvară s'a spus dela tribuna parlamentului maghiar că năcăleri pe lume impozitele nu s'au de mari și nu se încasează cu atâta brutalitate ca 'n Ungaria. Știu că pentru trei iugăre de pământ s'arătura, un colonist, adică un contribuabil care se bucură de favoruri, plătea până la venirea la putere a generalului Gömbös, când impozitele s'au sporit dela o zi la alta, 2800 de lei dare la stat. Mai știu că licitațiile se țin lanț, că se vând vitele și lucrurile oamenilor la târguri pe prețuri de batjocură, de nu iese nici pentru cheltuiala de drum a executorilor, că pentru o restanță cât de mică, se vinde moșia întreagă, că ministerul de finanțe a dat poruncă secretă să se întabuleze administrațiile financiare pe toate imobilele cari au impozite restante, că meseriașii renunță cu ghioțura la brevete, că într'un sat din apropierea graniței sâmbărene un țăran cu nume românesc a căzut în păcat din cauză că i s'a licitat vaca și și-a omorât copiii, că în postul Crăciunului jucușăii s'au pus în așa chip pe capul bieților oameni încât s'au prostii ei înșiși și au încasat mai mult decât era prevăzut, — și multe, multe altele. În sumarul colecției noastre depe anul trecut, capitolul acesta e mai lung decât toate capitolele chestiunilor ungurești ce s'au tratat în coloanele „Gazetei Antirevizioniste”. Cei cari au păstrat numărul nostru dela sfârșitul lui Decembrie, nu vor face rău să se uite din când în când peste acel sumar cu adevărat îngrozitor.

La cele ce s'au arătat până acum în „Gazeta Antirevizionistă”, vine acum „Pesti Hirlap” și adaugă în n-rul din 2 Febr. crt. următoarele, într'o statistică referitoare la scăderea valorii pământului din Ungaria și la creșterea sarcinilor lui publice:

Se arată 'n introducere că impozitul pe pământ e 'n general de două ori atâta ca înainte de război (socotind prețul de-atunci și de-acum al banului). Firește, precum am arătat și 'n numărul nostru trecut, generalizările statisticienilor maghiari sunt greșite: ei nu socot separat impozitele țăranilor și separat pe-ale latifundiarilor, ci le amestecă; dacă se are în vedere impozitul de 2800 de lei la trei iugăre de sârătură ce-l plătesc coloniștii depe granița Salontei, nu se mai poate zice că impozitul pentru pământ e numai înc'odată ca 'nainte de război; cetitorii noștri vor socoti singuri cât e de mare față de cel de-atunci).

Se arată apoi că înainte de război te puteai desplăti de impozitul unui iugăr de pământ vânzând un porc; astăzi trebuie să vinzi trei (decii statisticianul

lui „Pesti Hirlap” s'a prins singur cu minciuna; trei în loc de unul nu înseamnă de două ori cât înainte de război; adevărul este că nu se vând nici trei, ci mai puțin).

Arată pe urmă „Pesti Hirlap”, că pe vremea plății impozitelor vitele scad la preț în Ungaria în chip îngrozitor. Atâta nu e de ajuns. „E 'ndeobște știut (spune oficiosul Ligii Revizioniste) că circulația vitelor (pe românește: vânzările de vite) se face la noi astfel, că vânzătorul nu capătă la mână prețul, ci acela trece de dreptul la administrația financiară, și i se dă din preț numai ceea ce rămâne după ce s'a achitat tot impozitul curent și restanțele. Cu alte cuvinte, vitele nu se pot transcrie pe numele cumpărătorului până când vânzătorul nu-i în regulă cu plata impozitului, și în chipul acesta energie nu se încasează numai grelele impozite curente ci și restanțele, preste tot unde există vite”.

„In realitate marele acaparator al vitelor e fiscal (pe ardeleneste jucușăii, executorii, n tr); marea parte a vitelor este a lui, ca semn că agricultorii, cu impozitele ce sunt astăzi și cu împrejurările de valorificare de astăzi, nu pot rămâne stăpâni pe vitele lor, nici ca să le folosească pentru scopurile lor și nici ca să le vândă pentru dânsii. Iar aceasta e o mare primejdie economică și socială”.

„Atâta vreme cât situația e aceasta, cu greu se poate vorbi de crearea unor mici proprietari noi de pământuri (oficiosul Ligii Revizioniste se referă aci la co-

lonizările pe cari le tot făgăduiește de doi ani de zile generalul Gömbös, și la reforma agrară pe care au început s'o ceară ca urmare la discuția despre colonizări și la pactul dela Roma unii, alții. n. trad.). Cheia prosperării micului agricultor sunt vitele. Dacă, sub povara impozitelor și a altor sarcini, țăranul nu e în stare să țină și să ngrășe un porc, o vită, o galiță, nu se poate susținea nici pe sine pe pământul ce i s'ar da. Nu se pot susținea nici cei împroprietariți deja și nu se vor putea nici cei noi, așa că cine voiește o reformă agrară cinstită, trebuie să voiască întâi ușurarea impozitelor, sau să facă să crească așa de mult veniturile, ca să facă suportabile sarcinile publice. În orice caz vitele trebuie scoase de sub puterea fiscalului”.

Așa scrie „Pesti Hirlap”, oficiosul Ligii Revizioniste.

Și fiindcă vorbește la sfârșit de reforma agrară de batjocură ce s'a făcut în Ungaria acum zece ani, trebuie adăugat ceea ce cititorii noștri o știu din reproducerea ce le-am dat după gazetele budapestane în alte numere ale „Gazetei Antirevizioniste”: că la impozitele uriașe se adaugă prețul uriaș al pământului căpătat prin împroprietărire (în unele locuri 101 de mii de lei iugărul!), plus prețul de asemenea uriaș al caselor ce li le-a făcut împroprietăritilor societatea FAKSZ a guvernului.

Flămânzii din Budapesta

Semioficiosul guvernului maghiar, „Budapesti Hirlap”, arată în n-rul din 6 crt. că „acum 30 de ani erau avizați în Budapesta la filantropia publică numai 6500 de inși, iar astăzi sunt avizați să-i susțină oficialitatea 150 de mii.”

Precum am arătat în n-rul nostru din 9 Sept. a. tr., în iarna anului 1933 numărul celor întreținuți la Budapesta dela cazanul public a fost de 190.422. Sunt deci astăzi mai puțini cu 40 de mii și ceva. Cifra de acum a fost spusă într'un discurs, deci nu e oficioasă și poate că nu-i adevărată. Să se mai țină seamă că 'n iarna aceasta s'au pus piedici mari accesului la cazanul public, obligându-se șomerii să presteze munci mai grele și mai îndelungate decât în anii trecuți, și-anume până și bătrânii și femeile. Ziarele budapestane au arătat astfel săptămâna trecută, că peste 6000 de inși din prima serie de șomeri chemați la lucru au refuzat să se prezin-

te, și n'au mai fost deci primiți la cazaunul filantropiei municipale. În lumina acestor fapte deci, șomajul și mizeria nu-s cu nimic mai scăzute în Budapesta decât în iernile trecute.

Trăznăi iredentiste

La Seghedin, precum se știe, e unul dintre cele mai puternice centre ale iredentei maghiare. Acolo-i universitatea așa-zisă „clujeană”, cu instigatorii și cu spionii săi repatriați din România sau plecați acolo din România la așa-zise studii, acolo-i centrul de spionaj al armatei pentru părțile noastre, acolo-i tribunalul marțial, și câte altele. Autoritățile din Seghedin țin deci să fie în notă, și se dedau la instigații cu fiecare ocazie. Astă toamnă, precum am arătat la timpul său, dela Seghedin a pornit ideea ca Te-Deumul cu care se încep cursurile școlare, să nu se mai facă la școli, ci în piața publică, la steagul iredentist al lui Urmánczy. Acum, precum s'a

Incă o blestemăți

Presa ungurească dela noi („Brassói Lapok”, „Keleti Újság”, „Temesvári Hirlap”, „Aradi Közlöny” și altele) și-au permis în zilele de 6 și 7 crt. o provocare dintre cele mai mari, în legătură cu un caz ce zice că s'ar fi 'ntâmplat la o adunare recentă a secției din Salonta a Ligii Antirevizioniste.

„Cazul” cu pricina are în toate ziarele cari l-au lansat titlul acesta: „Nu suferim între noi pe ungurul renegat”, și subtitlul: „Liga antirevizionistă din Salonta a respins cu dispreț oferta unui renegat”.

Sub un asemenea titlu, e vorba 'n ziarele acestea despre următoarele:

Un profesor din Salonta, Kovács Bela, s'a oferit să-i fie secției de-acolo a Ligii Antirevizioniste președinte (sic!), și adunarea i-a răspuns astfel:

„Nu suferim între noi pe ungurul trădător. Cine-i în stare să și vândă națiunea sa, ne va vinde altădată și pe noi. Stimăm pe adversarii noștri din politica internă, dar ni-i scârbă de trădători și renegați. Sub dominațiunea maghiară soarta renegaților români a fost deasemenea oprobiu”. (Citat din „Temesvári Hirlap” și „Aradi Közlöny” din 7 Febr.)

Oricine citește aceste rânduri, înțelege că trădarea, renegarea, care ar fi fost pusă la punct în chipul de mai sus în adunarea secției dela Salonta a Ligii Antirevizioniste, o constituie înscrierea numelui în Liga Antirevizionistă. Însăși o secție a Ligii ar socoti deci pe ungurii dela noi carti trădează revizionismul budapestanilor, drept trădători! Așa reiese din cele de mai sus și din titlul ce li se dă.

Abia la urmă ies ghiarele mâinii din sac. Așa în treacăt numai, se face apoi amintire că directorul gimnaziului a băgat lui Kovács de vină că a fost pe vremea lui Bela Kun comunist.

Înțelegeți, deci! O imputare care s'ar fi făcut în legătură cu purtarea dela 1919 a numelui Kovács, e dată de această mistificatoare presă ca și cum s'ar referi la alegerea lui între revizionism și antirevizionism, și ca și cum Liga Antirevizionistă l-ar

arătat în „Pesti Hirlap” din 17 Ianuarie crt., s'a mai făcut la Seghedin o inovație. La propunerea consilierului Carol Shvoy, general pensionat, fost până deunăzi comandant al garnizoanei din Seghedin, s'a hotărât ca de aci 'nainte ședințele consiliului comunal să se înceapă cu crezul iredentist „Hiszek egy...”, cântat de consilieri în picioare.

La începutul săptămânii viitoare va fi adus în debaterile Camerei raportul anchetei în afacerea Skoda.

infiera pentru că nu-i revizionist. Adăugăm că n'avem cunoștință despre „cazul” dela Salonta, cât din amintirile ziare maghiare. Și dacă noi, gazeta care mărește mai mult decât a lucrurile în legătură cu revizionismul și antirevizionismul, avem cunoștință despre o asemenea întâmplare, e de neînțeles că avem de-a face cu o sâtată mistificare a acestei ungurești afățătoare, dispusă întrebunțeze orice armă 'n tra cauzei românești.

Nu socotim, firește, absurd cineva care eventual a fost la când nu era cetașean român tabara comuniștilor, să și vizuit conștiința, și să fi de om cumsecade, cetașean cetașade, și chiar să se înscrie în această transformare în organizație patriotică. După nici ungurii n'au socotit misibil să facă antiromân în redacțiile partidului maghiar, inclusiv în cea oficioasă a comuniștilor notorii (ca bunii Alexander Gárdos, la „Temesvári Hirlap”, Rodion Markov, ibidem, Halász Fischer József, „Jó Esztét” din Cluj, Asandor, Füzi Bertalan, Krizsan, Mikes Imre, la „Brassói Lapok”, Diener Dénes, la „Keleti Újság”, etc. etc.) s'au refugiat în România între hortișmului și au rămas apoi ospitalitatea românilor prin înhăitarea cu instituțiile partidului maghiar. Sau după tot ungurii n'au socotit înabilă cumînșirea unui Iuliu Gömbös, care și-a început o politică în apele comuniste, fo tulu (ministru revoluționar) tetic, a lui Nagyatádi Szilárd, lui Vass Iosif, toți ajunși sub hortism la situațiile cele înalte. În sfârșit — ca mintim lucruri din politica ghiașă dela noi — nu 'nțeleg de ce n'ar fi admisibil un ungur care a fost comunist devină printr'o revizuire și iință bun cetașean, după fidul maghiar dela noi și tut admite să se lase astă dus de unii ca Elemér Gárdos, fost prefect pe vremea țării lui Károlyi, ca Arpaș, fost subprefect sub același gim, sau ca dr. Gh. Paal, țarul organizației bănăre a partidului, fost la vârsta de ani subprefect al poliției dapestei pe vremea bolșevicilor lui, în semn de recunoștință pentru că a răzvrătit polițaii maghiare.

Dar nici nu de aceea leagă ziarele maghiare. Că comunismul lui Kovács 'ntr'adevăr ar fi ceva din toate cele debitate dela acestea — li-a trebuit ca să lase printre rânduri înțeleagă că însăși Liga Antirevizionistă socotea trădătorii ungurii care nu-s cu niștii.

Afăta blestemăție mai și 'n blestematele coloanelor acestei prese mistificatoare.

TOT ROMÂNUL DE BINE CITEȘTE ZIARUL

Nu ni-i îngăduit nici să ne 'nmulțim!

Ziarul catolic „Nemzeti Ujság” ne informează despre aceasta în revista presei „Budapesti Hírlap” din 6 crt.) se ocupă de cea mai nouă situație demografică a României, descrisă de d. Sabin Manuilă luna trecută, și spune că statistica „aceasta” oglindește toate crimele și barbariile regimului românesc.

Au devenit deci cenzori și 'n materie de statistică mielușei dela Budapesta, cunoscuți până acum în lumea largă ca cei mai 'ntrecoți falsificatori de statistici. Precum se deduce din rezumatul lui „Budapesti Hírlap”, articolul oficiosului catolic s'ar referi la ceea ce arăta d. Sabin Manuilă despre uriașul procent al sporului din vechiul regat, în comparație cu descreșterea naturală a minorității ungurești și în special cu descreșterea ei din prașele lipsite de un hinterland maghiar care să le alimenteze cu populație maghiară.

E deci crimă și barbarie a regimului românesc, că românii

din vechiul regat sunt mai spornici decât minoritarii unguri, și că populația ungurească a orașelor se macină cu 'nctul, așa cum înseși ziarele budapestane au arătat-o nu odată în vremea din urmă și cum a arătat-o luna trecută senatorul Elemér Gyárfás că se macină printr-o lege a firii populația tuturor orașelor din lume!

Fajă de această „crimă” românească, e în schimb faptă creștinească ceea ce face Budapesta, când înființează precum am arătat cu alt prilej, fabrici de scule anticoncepționale (ade-că pentru 'mpiedecarea nașterilor) destinate României!

Așa-s acești „făcători de ingeri”, ca să nu-i numim decât cu numele dat de ei moașelor ce fac avorturi. Văd crimă și barbarie oriunde, chiar și 'n sporul natural al unui popor, iar la activul lor nu descoperă decât civilizație și cultură, chiar și atunci când și le dovedesc prin fabrici de scule anticoncepționale destinate țărilor vecine.

Alt comentariu la apelul episcopului Makkai

Precum se știe din ultimele noastre două numere, episcopul protestant Alex. Makkai dela Cluj a publicat în semioficiosul „Budapesti Hírlap” un apel la ungurii din Ungaria, ca să se apuce de reforme sociale, pentru ca să aibă de ce să-și dozească ungurii din statele succesoare realipirea la Ungaria, și pentru ca nemaghiarii din jinușurile pierdute să se împace cu țara ungurească, dacă se vor schimba cândva hotarele.

Am arătat în numărul nostru precum comentariile ce s'au făcut prin „Budapesti Hírlap” acestui apel.

Vom arăta de astădată un nou comentariu budapestan, apărut în nr. din 2 Februarie al aceluiași semioficios unguresc.

E scris de episcopul protestant din Buda Ladislau Ravasz, originar din Ardeal. Și, neglijând cu totul partea din articolul episcopului Makkai care se referă la reformele necesare în Ungaria, se ocupă numai de lupta ungurilor din statele succesoare, ca să găsească că a fost până acum greșită, pentru că a dat întâietate unității politice, în loc să o fi dat celei spirituale. E natural, spune autorul, că s'au înființat în statele succesoare partide și organizații politice ungurești cari vor să 'ntruchipeze unitatea națională maghiară, «și-i natural de asemenea că aceste organizații separate manifestă o specială atragere față de corpul matern al ungurimii, față de statul național, față de Ungaria de totdeauna». Dar, continuă episcopul Ravasz, «în actuala situație mondială» e greșit a se da întâietate luptei politice pentru unitate față de lupta pentru unitatea spirituală. Pentru că lupta pentru unitatea politică, tinzând să schimbe actuala situație politică, se găsește față 'n față cu dreptul actual, pe câtă vreme

lupta pentru unitatea spirituală își găsește izvoare tocmai în actuala situație dată. «Eu simt — spune episcopul budapestan — că la noi nu sunt văzute destul de limpede aceste două sisteme, și că nu facem destul de conștient deosebire între ele. Noi am crezut să se poate face unitatea politică a ungurimii, ca condiție premergătoare a unității spirituale, și trebuie să vedem că 'n timp ce alergăm spre jinta unității politice, pierdem și unitatea spirituală ce-o aveam. O pierdem prin aceea că frații noștri căzuți sub stăpânire străină ajung sub o astfel de apăsare pe care n'o pot suporta, și pe când ar exista noile hotare, acei pentru cari a meritat să facem noile hotare nu mai există».

Cititorii înțeleg ce calomnie se ascunde în ceste rânduri din urmă, egale cu o instigație. Vorba asta n'o auzim pentru întâia oară. De astă toamnă, de când a dat contele Ștefan Bethlen cunoscuta alarmă că-i trădează Mussolini, a fost mereu rostită, în cuvântări, în articole de gazetă, ca motiv pentru care Ungaria nu poate adera la schimbarea de front a Italiei, pentru că minoritățile maghiare din statele succesoare ar fi astfel oprite, încât fără un amestec al Ungariei în tratamentul lor, pier cu zile.

Abonamente:

Pe un an 130 de lei, pe o jumătate de an 70 de lei. Pentru țărani și muncitori 90 de lei pe an, 50 de lei pe jumătate de an.

Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 de lei.

Autorități și instituțiuni sătești, cazine 200 de lei.

Abonamentul se plătește înainte.

Ci-că facem proselitism

„Magyarság” și „Uj Magyar-ság” din 6 crt. au publicat o corespondență dată ci-că din București, în care se vorbește de proselitismul ortodox ce s'ar face în chip silnic prin satele noastre săcuiești, și se citează convertirea a 51 de familii din B. Borjenii, sat de români săcuiați, cunoscută cititorilor noștri din relatarea ce am dat-o la timpul său despre această întoarcere la matcă a fraților noștri pierduți.

Ar fi deci de prisos să ne ocupăm de instigația ce se face prin corespondența așa zisă bucureșteană a celor două gazete dela Budapesta. Stăruim însă asupra ei, pentru că în „Magyarság” se adaugă la reconvertirile din Săcuime afirmații privitoare la Arad. Minte adică, că se face proselitism ortodox, și încă silnic, printre ungurii angajați la fabrica de vagoane „Astra”.

Dupăcât ne aducem aminte, nu e pentru 'ntâia oară că se face în presa budapestană această afirmație mincinoasă. Să nu ne mire repetarea, pentru că nu de geaba i s'a zis perseverării că-i lucru drăcesc. Nici că s'ar putea aștepta dela presa budapestană și dela Informatori ei dela noi altceva decât să stăruiască 'n lucrui diabolic.

Decât că e ceva nostim în minciunile ce se debitează la Budapesta despre numita fabrică arădană. Acum două luni, precum se știe din reproducerea ce-am dat-o după un articol scris în gazeta budapestană „Magyar Hírlap” de un binecunoscut ziarist clujean, de d. Ligeti, s'a afirmat nici mai mult nici mai puțin decât că fabrica de vagoane dela Arad nu mai există de ani de zile, fiindcă ar fi redus-o la neînființă stăpânirea românească. Iar acum, după ce au declarat-o desființată, vin să afirme că la „Astra” se constrâng ungurii să treacă la legea ortodoxă!

Sunt totuși cam riscate aceste perseverări în minciună ale presei budapestane!

N'are căpitanul Belanovich nimic cu Jankapuszta?

Acum trei săptămâni am publicat un rezumat amănunțit al raportului înaintat de Ungaria la Geneva despre ancheta ce zice c'a făcut-o cu privire la amestecul unguresc în atentatul dela Marsilia.

N'am mai reveni asupra acestui raport mincinos, dacă un cititor, internat de unguri în tabăra hortistă dela Zalaegerszeg, nu ne atrăgea atenția asupra unei afirmații mincinoase din darea de seamă a Ungariei. E vorba de afirmația că croatul Belanovich, căpitan în armata hortistă, n'a avut după constatarea anchetei niciun fel de legătură cu emigranții croați din Ungaria.

Informatorul nostru, fost superior al căpitanului de astăzi

Belanovich în timpul când acela servea la honvezii din Lugoj, ne destăinuie că s'a întâlnit la Budapesta cu Belanovich în timpul regimului bolșevic, și întrebându-l de ce nu i în Croația sa și ce face la Budapesta, a căpătat răspunsul că organizează în Ungaria un detașament de croați și bolșevici, în contra Iugoslaviei. Încă de-atunci deci, depe vremea lui Bela Kun, Ungaria s'a apucat să organizeze bande în contra statelor succesoare. Că după căderea regimului lui Bela Kun Belanovich și-a continuat această activitate — ni-o spune informatorul nostru — o dovedește faptul că Belanovich a fost împărțit apoi sub hortisti în serviciul intern al ministerului maghiar de război, și e menționat până astăzi în armata hortistă.

Iarăși maghiarizările de nume

Presa budapestană a avut la 6 crt. prilej să jubileze. Căci nu puțin lucru, după ce de două luni încoace nu i-a fost dat să 'nregistreze nimic deosebit pe frontul maghiarizărilor de nume, să afle că un mare negustor din Budapesta a hotărât să și schimbe numele slav cu unul unguresc, și că imediat, fără nicio presiune a patronului lor ci numai din propriu îndemn, 112 angajați ai acestui neomaghiar s'au hotărât să urmeze pilda stăpânului și să-și ia și ei nume maghiare.

Noul hun căruia i se face această reclamă prin „Magyarság” și prin „Uj Magyar-ság” din 6 crt. se numea până 'n zilele tracute Kovacevics Milenko, și are titlul onorific de consilier comercial. A făcut, ci-că, isprava aceasta, de a și maghiariza numele, nu din vr'un calcul oarecare ci numai „ca să-și îndemne colegii negustori și industriași să-și facă ungurești și firmele”, deoarece „nu le exploatează în contra noastră numai dușmanii noștri, în acțiunea lor antirevizionistă, ci fac obiecții în contra lor și înșiși străini”. „Prin aceasta — spune „Magyarság” —

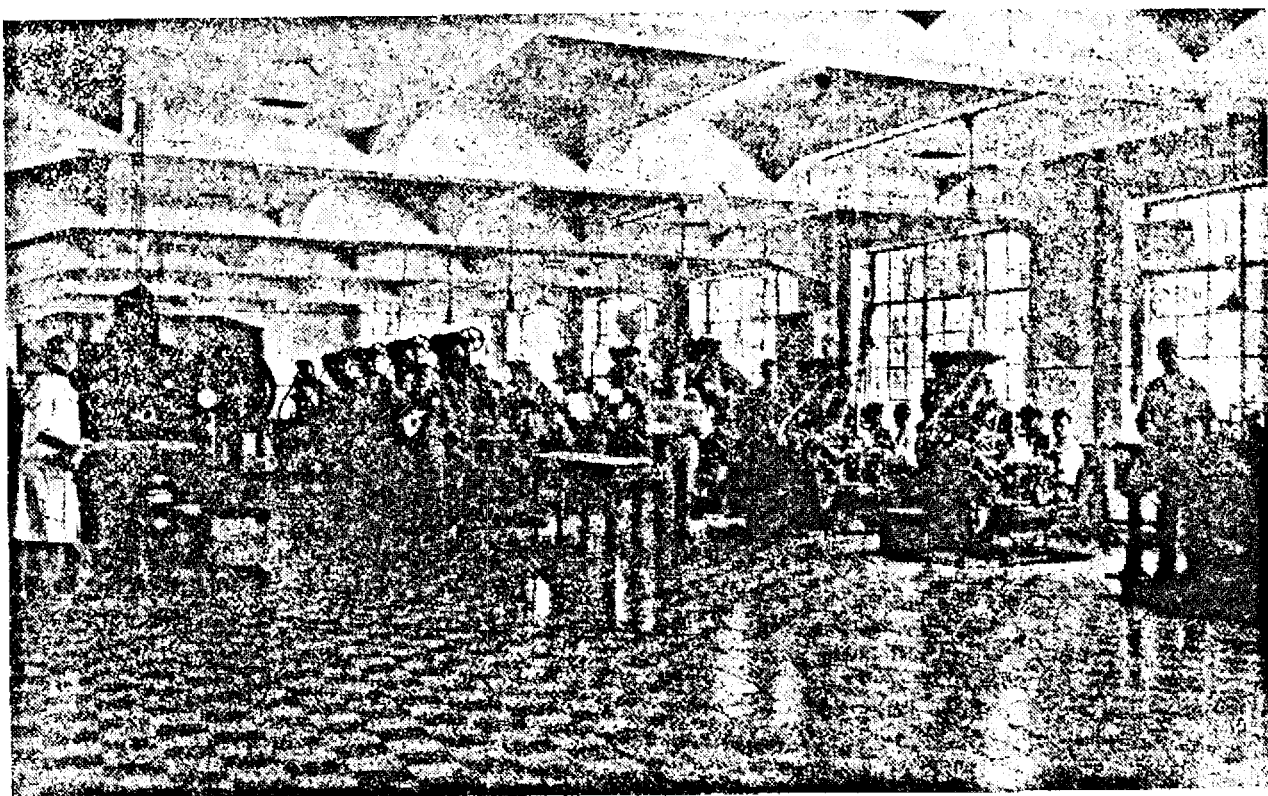
a dat un exemplu de urmat că se pot schimba și firme cunoscute, fără ca întreprinderea să sufere vr'o daună comercială.”

După studenți, carora li s'a dat acum două luni poruncă dela rectoratul Universității din Budapesta să și maghiarizeze numele pe cheltuiala rectoratului, vin acum la rând negustorii și industriașii.

Ziariști maghiari condamnați

Consiliul de război din Cluj a judecat acum trei zile procesul ziariștilor maghiari Ioan Vintze și Zoltan Gara, cari au scris în luna trecută mai multe articole într'un ziar maghiar din Cluj, prin cari provocau agitație, prezentând pe români în culori cât se poate de urâte. De asemenea au fost acuzăți că cu toate că cenzura a interzis publicarea acestor articole, ei nu s'au supus ordinelor autorităților, publicându-le. Consiliul a condamnat pe primul acuzat la un an închisoare, cinci ani interdicție și 5000 lei amendă, iar pe al doilea l-a condamnat în lipsă la cinci ani închisoare, zece ani interdicție și 10.000 lei amendă.

Depe frontul antirevizionist

Atelierul de linotipie în care se culege cel mai mare ziar românesc, Universul.

Funerariile nestorului presei românești C. Bacalbașa

Din marea școală a ziarului „Universul” a plecat la cele veșnice nestorul presei românești: Constantin Bacalbașa. Până în ultimele clipe și la o vârstă care-și cere dreptul nelimitat la odihnă, marele maestru n'a încetat să-și desvâlue aleele calității de gazetar, profesiune cu care s'a identificat cu desăvârșire timp de șase decenii, în cea mai glorioasă, mai fecundă, dar și cea mai sbrucimată epocă a scrisului cotidian.

Constantin Bacalbașa a fost gazetarul fără odihnă și desinteresat, pasionat de viața cursivului în cadrul căruia evenimentele zilnice sunt scrutate cu severitatea unei minți luminate și cu cea rară cunoaștere a oamenilor exclusiv rezervată unui scriitor care a avut privilegiul să trăiască în imediata apropiere a mai multor generații de conducători. Marele defunct a cunoscut, grație vârstei octogenare, pe toți ctitorii României de azi, de a căror largă prețuire a fost neîncetat împărtășit.

Cu un asemenea trecut bogat, Constantin Bacalbașa a fost un indeobște respectat ziarist în zilele noastre, al cărui cuvânt de mare autoritate a influențat adeseori mersul evenimentelor politice, mai ales de când își semna numele în ziarul „Universul”. A început să colaboreze la acest vast organ de luptă du-

pă ce a condus publicații personale, aducând o experiență îndelungată pusă întotdeauna în serviciul cauzelor drepte.

Dela C. Bacalbașa, în afară de opera răspândită prin ziare, care ar cuprinde zeci de volume, și în afară de o seamă de scrieri gustate indeobște în decursul deceniilor, ne rămâne ciclul de minunate volume „Bucureștii de altă-dată”, care se vor citi întotdeauna cu sete și mare curiozitate, fiind o istorie politică de un interes ce va crește nelimitat cu scurgerea vremii. Cine va dori să cunoască tot ce a numărat mai caracteristic viața politică a României de azi, va găsi în opera migăloasă a defunctului un nesecat izvor de informație. După cum cartea „Bucureștii sub ocupație” va rămâne un document dintre cele mai prețioase pentru a cunoaște calvarul refugiuului din calea nemților.

Astăzi, sufletul nobil și sbrucimăt al lui C. Bacalbașa se ridică spre cerurile înalte, acolo unde își va găsi liniștea de care nu s'a bucurat nici o clipă în viața terestră.

Frumoasă și fericită a fost viața minunată a lui C. Bacalbașa.

Să o urmărim, nu pentru a-i cinsti memoria ci pentru a fi și noi fericiti.

Ion Pogana

FUNERARIILE

Marele dispărut a fost înmormântat Joi după amiază, dela biserică Albă din Calea Victoriei, unde fusese așezat pe catafalc din ajun. A fost prohodit în asistența unui public excepțional de numeros, în rândurile căruia s'a remarcat toată elita țării, reprezentanții guvernului, parlamentului, sindicatelor de presă, toată redacția ziarului „Universul”, și reprezentanții societăților patriotice și ai autorităților și instituțiilor culturale. Slujba religioasă a fost oficiată de P. S. Sa arhie-

reul Tit Simedrea.

După serviciul divin au ținut cuvântări d-nii N. N. Săveanu, președintele Camerei deputaților, Al. Săndulescu, președintele Sindicatului ziaristilor, d. Miculescu în numele asoc. „Cultul Patriei”, d. Lorin Popescu în numele Uniunii ziaristilor profesioniști, ș. a.

În numele ziarului „Universul” au rostit cuvântări de îndurerată despărțire d. deputat I. Zaharof și d. deputat Romul Seșeanu, iar la mormânt d. Ștefan Brăiloiu.

Cuvântarea d-lui I. Zaharof

Intristată adunare,

Am marea cinste dar și imensa durere să exprim aci, în cuvinte care de sigur nu vor putea s'o înfățișeze în întregime, pierderea suferită de presă în general, de ziarul nostru în special, prin dispariția neașteptată a valorosului nostru colaborator și prieten, Constantin Bacalbașa.

Neașteptată, — pentru că, deși la o vârstă înaintată, spiritul lui, concepția lui, judecata lui, expresiunea lui era de o vigoare atât de neclintită, încât nimeni din nenumărații cititori cari îl admirau zilnic și din mulțimea prietenilor cari îl iubeau profund, n'ar fi bănuit că, în chip fulgerător, vor fi lipsiți pe viitor de acest tezaur de bun simț, de viziune clară, de pătrundere adâncă, de caracter integru, de dezinteresare pentru el egalată numai de interesul în acțiune, nu numai formal, pe care l-a consacrat atâtea zeci de ani presei române și deci țării sale.

Atâtea lume românească își pune în fiecare zi întrebarea: să vedem ce crede Constantin Bacalbașa despre noul proiect de lege, despre abuzul săvârșit, despre programul de partid, despre noua conducere a țării, despre toate evenimentele inerente evoluției unui stat, și cu atât

mai greu de adăncit și de judecat, cu cât vremurile sunt mai aspre și nevoile mai covârșitoare. Și atunci, gasea la el o expunere simplă dar limpede, o judecată dreaptă dar severă, o competență generală fără a fi superficială, verdicte juste și când elogiul și când veștejeau, pornite exclusiv dintr'un patriotism luminat și curat.

O linie dreaptă dela început până la sfârșit va reprezenta această strălucită figură în grafica presei române, unde va fi un exemplu și va forma, să sperăm, un impuls de ezitare pentru deviațiunile dăunătoare, datorate eclipselor de înțelegere a misiunii ziaristice și a rolului ziaristului în unicul sens, superior și nobil, de devotament și jertfă pe frontul permanent al apărării țării și societății de tot ce poate strica, și al stimulării și sprijinirii lor de tot ce poate folosi.

Cu acest spirit admirabil a înțeles Constantin Bacalbașa pe cetitorii săi în totdeauna și mai ales în anii în cari mîntea și talentul său s'au exprimat prin „Universul”, cu a cărui funcțiune națională și socială s'a identificat din primul moment până în cel din urmă, afirmându-se neîntrerupt ca ziarist născut iar nu făcut, unul dintre aceia cari

vor rămâne de-apururea o fală pentru presa română și pentru ziarul în numele căruia mă plec îndurerat și sguduit în fața a-

Cuvântarea d-lui Romulus Seșeanu

Intristată adunare,

S'a spus că presa poate să înățe pe ziaristi, cu condiția să o părăsească. Constantin Bacalbașa s'a înălțat, rămânând în presă. S'a spus de un francez, în 1876, că presa de opinie nu se poate menține și dezvolta deoarece masa cititorilor preferă reportajul și „faptul divers” în locul articolului consacrat ideilor și a campaniilor susținute pentru apărarea intereselor naționale, a drepturilor și libertăților publice. În același an, Constantin Bacalbașa a debutat în presa românească cu un articol politic publicat în fruntea coloanelor ziarului „Telegraful”, și vreme de peste o jumătate de veac a scris mii de articole în ziarele la care a colaborat, sau pe cari le a înțemeiat, — unele cu caracter polemic, combativ; altele cu caracter ideologic, doctrinar, naționalist. — Ieșind să se impună atențiunii masei cititorilor, prin talentul său de scriitor, prin independența sa, prin curajul cu care ataca toate problemele politice, prin magnifică sa probitate profesională și prin desăvârșita sa autoritate morală.

Constantin Bacalbașa a avut privilegiul să rămână pe primul plan al ziaristicii românești, vreme de 5 decenii, fără să cunoască melancolia declinului; fără să sufere uragibile vârste înaintate; fără să fi manifestat o șoală, sau o slăbiciune în exercițiul profesiei sale, pe care a onorat-o și a înălțat-o.

Până în ultimele clipe ale vieții sale, el a rămas la postul cel mai înaintat, ca un ostaș pe prima linie de foc, gata totdeauna de luptă și dispus la sacrificiu, conștient de însemnătatea misiunii ce o avea de îndeplinit și de responsabilitățile sale.

Ultimile lui articole publicate în ziarul „Universul” sunt scrise cu aceeași limpezime de judecată, cu aceeași logică și vigoare, cu aceeași putere de convingere, cu același spirit de observație, — ascutit de experiență și temperament de bunul simț, — ca și cele ce le-a scris în tinerețea și maturitatea sa.

Nu era aceasta dovada unei tinereți spirituale, mereu reînnoite, care l-a servit de sursă inepuizabilă energiei sale creatoare?

Și dacă — a spus apoi d. Seșeanu, după ce a schițat activitatea d'spărutului — a putut Constantin Bacalbașa să rămână constant pe primul plan, să înțerească legăturile sale prin presă cu atâtea generații; dacă a putut să fie ascultat, este datorit faptului important că a înțerețut flacăra vie a patriotismului, a stat strajă neclintită în jurul drapelului ce simbolizează unirea tuturor românilor. El a fost marele ziarist și marele cetățean, care a luptat înainte de războiul mondial pe frontul pentru apărarea drepturilor fraților noștri de peste Carpați; iar după încheierea păcii, pentru întărirea României Mari și pentru păstrarea neștirbită a patrimoniului nostru național.

Adânc îndurerat de pierderea iubitelui nostru coleg și prieten, redactorii ziarului „Universul” au o singură mângăiere în aceste momente de pioasă reculegere: omagiul ce se aduce memoriei marelui ziarist Constantin Bacalbașa se resfrânge asupra presei românești, care este expontul opiniei publice conștiente de drepturile și datoriti-

cestui om, ziarist, patriot cu adevărat de seamă.

Fie-i jărana ușoară și sufletul așezat între cei drepti și buni.

sale și apărătoarea intereselor superioare și permanente ale neamului și statului unitar românesc.

Cuvântarea d-lui Ștefan Brăiloiu

Intristată adunare,

Ce pot cuvintele atunci când sunt nevoite să tălmăcescă o durere al cărei început și sfârșit este în moarte!

Ce putem noi, mână de lut insuflită, să adăugăm la o strălucire, care acum încununează o frunte de apostol!

Nimicnăcuvântului netrebnic nu poate măcar oglindi, viața de lumină a celui care a fost Constantin Bacalbașa.

Bunătatea sufletului său a fost balsamul care a alinat, pe orice cale și oriunde a găsit, durerea și suferința.

Desinteresarea până la sacrificiu a ilustrului defunct era din acelea pe cari o concep numai sufletele excepțional împodobite.

Fulgerul minții sale a trecut radios prin viață și neperitoare va fi brazda de lumină, pe care ziaristul Constantin Bacalbașa a adăncit-o în ogorul scrisului românesc.

Dacă viața de lumină a fost viața Apostolilor; dacă bunătatea și sacrificiul au încununit

jertfa lor; dacă roză de lumină fără pată a fost întruchiparea între muritori, atunci Constantin Bacalbașa este acum printre sfântii alinați de jertfă, bunătăți și lumină.

Plângem, cel din această cară ziarului „Universul” pe care cinstit-o mintea sa și o va cinsti umbra sa. Plângeți și voi, bitori de dreptate și de adevăr, plângeți năpăstuți și nedreptiți. Constantin Bacalbașa, sprâjin glorios, a plecat pentru vecinicie.

Vecinică să-l fie amintirea.

INFORMAȚIUNI

Deputații majoritari din Ardeal s'au întrunit Joi d. a. într-o secție a Camerei sub președinția d-lui ministru Lapedatu.

Deputații ardeleni au înfățișat d-lui ministru Lapedatu o serie de doleanțe ale județelor pe care le reprezintă și care vor fi aduse și la cunoștința guvernului.

Rămânând vacant prin încheierea din viață a mult regretatului Const. Bacalbașa un loc de deputat la Ilfov, se va face o nouă alegere a cărei dată nu a fost fixată.

Deputații minorității germane au avut Joi într-o secție a Camerei o consfătuire în legătură cu doleanțele minorității care o reprezintă.

O comemorare

Episcopul Aradului din timpul desrobirii, Ioan Ignatie Papp, dela a cărui moarte s'au împlinit zilele trecute 10 ani.